

Jaarverslag 2016

Stedin Netbeheer B.V.

INHOUDSOPGAVE

BESTUURSVERSLAG	4
Stedin Netbeheer B.V. bestuursverslag	5
JAARREKENING	16
Geconsolideerde jaarrekening 2016	17
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	22
Enkelvoudige jaarrekening 2016	66
Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening	68
OVERIGE GEGEVENS	75
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	76
APPENDIX	81
Gereguleerde taken Netbeheer	82
Verklaring Naleving Gedragcodes	84

BESTUURSVERSLAG

STEDIN NETBEHEER B.V. BESTUURSVERSLAG

STEDIN NETBEHEER B.V. BESTUURSVERSLAG

Profiel

Als regionale netbeheerder is Stedin Netbeheer B.V. (hierna te noemen: 'Stedin') figuurlijk diepgeworteld in de maatschappij. Stedin distribueert gas en elektriciteit naar ruim 2 miljoen klanten. Deze klanten zijn inwoners en bedrijven in het grootste deel van de Randstad, waaronder de drie grote steden Den Haag, Utrecht en Rotterdam, het havengebied Rijnmond en het Botlekgebied. Onze netten zijn het fundament voor het toekomstige energiesysteem. Met onze kennis versnellen we een overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame opwekking en zorgen we voor een duurzaam, betaalbaar en onverminderd robuust energiesysteem. Het is deze maatschappelijke functie die de basis vormt van de trots van onze circa 2.800 collega's.

Stedin draagt actief bij aan de missie van duurzame energie voor iedereen. Dit doen we onder meer door energiebesparing te faciliteren met slimme meters en de distributie van duurzame energie mogelijk te maken voor klanten die zelf energie opwekken.

Missie en visie

Visie Stedin

Trends laten zien, dat het energielandschap snel verandert. Klanten bepalen steeds vaker hoe het energiesysteem ingericht moet worden. Door hun keuze voor decentrale duurzame opwekking, duurzaam vervoer, vergaande elektrificatie en duurzame verwarming. Óf door juist niet te kiezen.

In ons Randstedelijke gebied ontstaan lokaal grote verschillen, waarbij lokaal verschillende netwerkkeuzes passen. Onzeker is wanneer en met welke omvang de ontwikkelingen plaatsvinden. Onze netten zijn het fundament waarop de energietransitie plaatsvindt. Om deze energietransitie te kunnen faciliteren en versnellen, is inzicht, een wendbare organisatie en een flexibel energiesysteem vereist. Het verzamelen van informatie uit systemen en het continu voeren van gesprekken met de omgeving is essentieel om inzicht te krijgen in het tempo en de impact van de energietransitie. Duidelijk is, dat Stedin met haar netwerk en kennis een onmisbare schakel is om de nieuwe energietoekomst in ons unieke, stedelijke gebied mogelijk te maken.

Missie Stedin

Onze missie luidt: 'Duurzame energie voor iedereen'.

Dit betekent voor ons dat wij het onze verantwoordelijkheid vinden om te zorgen dat al onze klanten kunnen beschikken over duurzame energie om te leven, werken en ondernemen. Energie moet altijd beschikbaar zijn; voor deze generatie en voor volgende generaties. Dat is niet vanzelfsprekend. We zijn onderweg naar een nieuw energiesysteem waarin steeds meer duurzaam en lokaal wordt opgewekt. Het is onze taak om het energiesysteem vanuit een maatschappelijk belang te verduurzamen en onverminderd robuust en betaalbaar te houden.

Financiële gang van zaken

Algemeen

Stedin is statutair gevestigd te Rotterdam. Stedin is eigenaar van het elektriciteits- en gasdistributienet. Vanuit die hoedanigheid is Stedin verantwoordelijk voor het beheer en exploitatie van de distributienetten en het daartoe verrichten van alle taken welke ingevolge de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet op een netbeheerder van toepassing zijn, alsmede al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, mits binnen de wettelijke voorschriften van de Elektriciteitswet 1998 respectievelijk de Gaswet. Een verdere omschrijving is gegeven in de Appendix.

Alle aandelen in Stedin worden gehouden door Eneco Holding N.V. (hierna te noemen: 'Eneco'). Stedin staat conform de verplichting vanuit de Elektriciteits- en Gaswet onder toezicht van een eigen Raad van Commissarissen. Stedin is houdstermaatschappij van de dochterondernemingen zoals weergegeven in toelichting 16 van de 'Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening' en legt verantwoording af aan Eneco. De financiële gegevens van Stedin zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Eneco.

Financiële resultaten 2016

Het resultaat na belastingen over 2016 bedraagt € 116,1 miljoen (2015: € 175,9 miljoen). In het verslagjaar 2016 is ten opzichte van het vorige boekjaar sprake van een lagere gereguleerde netto-omzet door, met name, lagere tarieven voor gas als gevolg van het tarievenbesluit 2014-2016 zoals vastgesteld door de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM). Dit betekent over de afgelopen drie jaar een jaarlijkse aanpassing van de tarieven die we klanten in rekening brengen voor de distributie van elektriciteit en gas. De hieruit voortvloeiende negatieve marge-ontwikkeling wordt versterkt door hogere inkoopkosten transport bij TenneT. Deze stijging wordt deels gecompenseerd door een positieve ontwikkeling van de inkoopkosten van netverliezen.

De exploitatiekosten zijn gestegen met name door zeer sterk toegenomen precarioheffingen. In het vierde kwartaal van 2015 zijn de (gereguleerde) kleinverbruiksactiviteiten van Stedin Meetbedrijf B.V. geïntegreerd in Stedin Netbeheer B.V. en Stedin Operations B.V. Deze efficiencyverbetering stelt Stedin in staat om haar klanten nog slagvaardiger en efficiënter van dienst te kunnen zijn en meer ruimte te creëren voor investeringen in toekomstbestendige energienetten.

In 2016 had Stedin gemiddeld 2.800 (2015: 2.564) fte's in dienst, waarvan 850 (2015: 844) bij Stedin Netbeheer B.V. en 1.950 (2015: 1.720) bij Stedin Operations B.V.. Bij de overige ondernemingen binnen Stedin is geen personeel in dienst.

Netto-omzet en brutomarge

In 2016 heeft Stedin een netto-omzet behaald van € 999,1 miljoen, een daling van 3,6% ten opzichte van het jaar 2015 (€ 1.036,6 miljoen). Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door een daling van de gereguleerde gastarieven.

De inkoopkosten zijn in 2016 met € 0,8 miljoen gestegen ten opzichte van 2015. De stijging is een gevolg van hogere tarieven voor de inkoop van distributiecapaciteit en wordt grotendeels gecompenseerd door voordelige prijseffecten op de inkoop van netverliezen.

De overige bedrijfsopbrengsten zijn in 2016 uitgekomen op € 33,8 miljoen (2015: € 32,5 miljoen). De overige opbrengsten hebben voornamelijk betrekking op de amortisatie van aansluitbijdragen en de opbrengsten als gevolg van diensten ten behoeve van gelieerde vennootschappen, alsmede in 2015, boekresultaten uit de verkoop van vaste activa, bestaande uit voornamelijk hoogspanningsnetten.

De brutomarge, inclusief overige bedrijfsopbrengsten, is met € 37,0 miljoen gedaald en komt over het jaar 2016 uit op € 891,6 miljoen (2015: € 928,6 miljoen).

Investerings in materiële vaste activa

De investeringen zijn in 2016 hoger dan in het voorgaande jaar en bedragen € 402,2 miljoen (2015: € 360,0 miljoen). Stedin moet in 2020 aan alle klanten een 'slimme meter' hebben aangeboden en bij minimaal 80% van de klanten ook een slimme meter hebben geïnstalleerd. In 2016 zijn ruim 350.000 slimme meters aangeboden en ruim 272.000 geplaatst (2015: 180.000 geplaatst).

De gas- en elektriciteitsnetten gelegen in de regio Midden Limburg zijn, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards ('IFRS'), ultimo 2016 en 2015 geïnclassificeerd onder de activa aangehouden voor verkoop, omdat verkoop hiervan in 2017 zeer waarschijnlijk wordt geacht. De gas- en elektriciteitsnetten gelegen in de regio's Noordoost Friesland, Amstelland en Kennemerland zijn, in overeenstemming met IFRS, ultimo 2016 geherrubriceerd van de activa aangehouden voor verkoop naar de (im)materiële vaste activa aangezien het, op basis van in 2016 gewijzigde feiten en omstandigheden, niet langer zeer waarschijnlijk is dat verkoop van deze netten binnen één jaar gerealiseerd zal worden.

Financiële positie en cash flow

Voor het jaar 2016 is de kasstroom uit operationele activiteiten uitgekomen op een bedrag van € 417,1 miljoen (2015: € 311,1 miljoen). In 2016 is € 175,9 miljoen dividend uitgekeerd over het jaar 2015.

De uitgaande kasstroom uit investeringsactiviteiten bedraagt in 2016 € 381,2 miljoen en is hiermee € 93,5 miljoen hoger ten opzichte van 2015. De per saldo hogere uitgaande kasstroom wordt met name veroorzaakt door, in 2015, gerealiseerde positieve kasstromen als gevolg van de verkoop van de hoogspanningsnetten Utrecht en het, in 2016, toegenomen niveau van investeringen in de gas- en elektriciteitsnetten.

Stedin maakt gebruik van financiering van Eneco. Het per 31 december 2016 uitstaande rentedragende bedrag bedraagt € 1.156,8 miljoen, waarop niet tussentijds wordt afgelost. Deze leningen vervallen per 31 december 2018.

Het eigen vermogen van Stedin blijft met € 3,0 miljard ultimo 2016 vrijwel gelijk met 2015 (€ 3,0 miljard). Ook de langlopende rentedragende schuld blijft stabiel op € 1,2 miljard (2015: € 1,2 miljard).

In toelichting 33 van de 'Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening' zijn de financiële ratio's van het Besluit Financieel Beheer Netbeheerders opgenomen. Stedin bewaakt haar financiële positie met behulp van deze ratio's en ook ultimo 2016 valt Stedin ruim binnen de gestelde normen. Tevens heeft Stedin per 20 september 2016 een S&P credit rating van A- (stable outlook) toegekend gekregen en daarmee heeft Stedin een 'investment grade' kredietwaardigheid.

Op balansdatum is de solvabiliteit 37,9% (2015: 39,2%). De current ratio bedraagt per balansdatum 0,56 (2015: 1,39). De significante daling ten opzichte van 2015 wordt veroorzaakt door de gewijzigde feiten en omstandigheden inzake de gas- en elektriciteitsnetten gelegen in de regio's Noordoost Friesland, Amstelland en Kennemerland. Deze zijn zodanig gewijzigd dat ultimo 2016 verkoop van deze netten binnen één jaar niet langer zeer waarschijnlijk is en derhalve niet langer wordt voldaan aan de vereisten van IFRS 5 voor waardering en presentatie als activa aangehouden voor verkoop. Derhalve zijn deze netten ultimo 2016 gepresenteerd onder de materiële vaste activa. De hiervoor genormaliseerde current ratio bedraagt op balansdatum 0,45 (2015: 0,63).

Stedin onderkent de risico's en onzekerheden die verband houden met de betrouwbaarheid van de verslaggeving en heeft hiervoor in haar Accounting Manual mitigerende procedures opgenomen. Schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. Schattingen hebben met name betrekking op gereguleerde opbrengsten, reserveringen voor administratieve netverliezen, gebruiksduren van materiële vaste activa, bijzondere waarde mutaties van vaste activa, precariobelastingen en personeelsvoorzieningen.

Man-vrouw verhouding

Stedin streeft naar diversiteit in haar organisatie. Hiermee wordt ook de man-vrouw verhouding bedoeld. Stedin werd in 2016 bestuurd door een directie team bestaande uit drie mannen, waarvan twee statutair directeur zijn. Het streven naar diversiteit geldt eveneens voor de zetelverdeling van de Raad van commissarissen. De man-vrouw verhouding van de Raad van Commissarissen is op dit moment 83-17. Bij toekomstige benoemingen wordt gezocht naar de op dat moment benodigde kennis binnen de raad plus een zo divers mogelijke vertegenwoordiging (en daarmee ook een goede man/vrouw verhouding). Bij gelijke geschiktheid heeft de kandidaat voorrang, die gaat zorgen voor grotere diversiteit.

Klanttevredenheid

De uitkomsten van de klanttevredenheidsonderzoeken zijn uitstekend: zo'n 80% van de klanten die via het klant contact centrum bediend zijn geeft Stedin een 7 of hoger. We zijn trots op dit resultaat: we hebben waargemaakt wat we beloofden en onze klanten goede dienstverlening geleverd. Monteurs en medewerkers scoren in alle deelonderzoeken hoge punten voor beleefdheid en vriendelijkheid.

Risicomanagement

Als regionale netbeheerder heeft Stedin de wettelijke taak de gas- en elektriciteitsnetten in stand te houden. Om te zorgen dat energie voor onze klanten altijd beschikbaar is én om invulling te geven aan onze wettelijke taak, vinden we het van het grootste belang dat we onze risico's kennen en beheersen.

Risicobeleid

Risicomanagement kan geen zekerheid bieden dat risico's zich niet voordoen, maar zorgt ervoor dat we ons bewust zijn van de risico's en dat we maatregelen kunnen nemen op het moment dat ze zich voordoen. Ons beleid is erop gericht de negatieve gevolgen van onvoorziene omstandigheden op de resultaten te minimaliseren. Dit betreft zowel de financiële resultaten, waaronder de absolute waarde van de totale bedrijfskosten en investeringen, als de niet-financiële resultaten, bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid. De doelstellingen voor deze resultaten zijn afgeleid van de strategische doelstellingen. Onze overige strategische doelstellingen hebben betrekking op het versnellen van de energietransitie; het in gesprek gaan met onze klanten en omgeving; en het continu verbeteren van onze dienstverlening.

Risicobereidheid

Bij het opstellen, monitoren en aanpassen van het beleid nemen wij de mate van risicobereidheid steeds in ogenschouw. Onze risicobereidheid is onderverdeeld naar risicocategorieën, zoals we die binnen Stedin onderscheiden:

- **Veiligheid** - Stedin werkt aan realisatie, beheer en onderhoud van (duurzame) energie infrastructures. Deze activiteiten brengen veiligheidsrisico's met zich mee. Voor veiligheid accepteren wij geen enkel risico. 'Niet veilig = Niet doen!' is het credo van de Stedin-organisatie.
- **Financieel** - De ACM stelt eisen aan het financieel beheer en kredietwaardigheid. Wij hebben dit vertaald in financieel-strategische prognoses voor de lange termijn. Onze risicobereidheid op dit gebied is afgeleid van het financieel sturingskader, waarin een aantal tolerantiegrenzen zijn gesteld zoals de EBIT / Bruto rente; de (FFO + bruto rente) / bruto rente; de FFO / Totale schuld; en de Totale schuld / Totale kapitalisatie.

- **Integriteit** - De risicobereidheid van Stedin op het vlak van integriteit is laag. Stedin streeft naar een omgeving waar geen noemenswaardige fraudemogelijkheden bestaan. De Gedragscode van Stedin en onderliggende richtlijnen vertalen de lage risicobereidheid naar de dagelijkse praktijk en geven aan wat Stedin verstaat onder gewenst gedrag en integer handelen. In werkoverleggen en workshops besteden we veel aandacht aan het integriteitsbewustzijn van managers en medewerkers. Stedin heeft ook een meldpunt integriteit en vertrouwenspersonen. Samen zorgen zij voor een juiste en vertrouwelijke afhandeling van integriteitsincidenten. Stedin streeft na te allen tijde te voldoen aan de geldende wet- en regelgeving en legt hierover op transparante wijze verantwoording af.
- **Reputatie** - Een goede reputatie en betrouwbaarheid zijn wezenlijke onderdelen van ons bestaansrecht. Daarom is onze risicobereidheid laag, waarbij de impact categorie '*beperkt negatieve beeldvorming bij stakeholders*' op de rand zit van het acceptabele. Een voorbeeld van een reputatierisico is de maatschappelijke discussie rondom de slimme meter, waarbij het meer over het behalen van aantallen lijkt te gaan en niet over nut en noodzaak van de slimme meter.

Risicobeheersing

Het directieteam is verantwoordelijk voor risicobeheersing, stelt de procedures en richtlijnen vast en ziet toe op de naleving ervan. Hierin wordt de directie ondersteund door de afdeling Risk Management. Elk jaar legt het directieteam verantwoording af aan de Raad van Commissarissen van Stedin en de Raad van Bestuur van Eneco Groep in een 'in control-statement'. Daarnaast is er binnen Stedin een separate afdeling Internal Audit. Deze afdeling voert op onafhankelijke wijze audits uit binnen Stedin en rapporteert hierover aan de directie en de Raad van Commissarissen van Stedin.

De bevoegdheden om namens Stedin verbintenissen aan te gaan zijn vastgelegd in de Authority Manual. Stedin heeft in 2016 verbeteringen doorgevoerd in haar risicomanagementsysteem door het opzetten van een organisatie brede controlmatrix, waarin key controls zijn geïdentificeerd. Daarnaast beschikt Stedin over een breed scala aan rapportages die gebruikt worden ten behoeve van de beheersing van risico's, zoals een CO2-rapportage, afvalverwerkingsrapportage, compliancerapportage, leveringszekerheidscijfers, man/vrouw verhouding, medewerkers in- en uitstroom, veiligheidscijfers, en opleidingscijfers.

Bij het inventariseren van onze risico's hanteren we de volgende uitgangspunten om het belang en de zwaarte van het risico te bepalen:

- Het waarborgen van een continue beschikbaarheid van elektriciteit en gas door het minimaliseren van storingen op ons netwerk;
- Het waarborgen van een veilige omgeving voor onze klanten, onze omgeving, ons personeel en door ons ingehuurde mensen;
- Voldoen aan wet- en regelgeving, in het bijzonder de Elektriciteits- en Gaswet.

Stedin onderkent de volgende belangrijke risico's en daarmee samenhangende beheersmaatregelen:

	Risico's	Beheersmaatregel
Strategie	Beheersbaarheid van impact van energietransitie op de netten (zon, wind, congestie en stranded assets)	<ul style="list-style-type: none"> • De directie stelt een Financieel Strategisch Plan vast. Deze kijkt zeven jaar vooruit en wordt jaarlijks herijkt op basis van het Totale Risico Plan en het Plan Investerings en Onderhoud Netten; • Proeftuinen starten om ervaringen op te doen en impact te bepalen.
Strategie	Prestatie en maatschappelijke discussies rondom slimme meter	<ul style="list-style-type: none"> • Adviseren over energiebesparingsmogelijkheden, deels in samenwerking met marktpartijen zoals onafhankelijke dienstaanbieders, leveranciers en woningcorporaties, conform de Energie Verbruik Manager leidraad.
Operationeel	Het niet behalen van kwaliteitseisen m.b.t. E-netten, en veiligheidseisen m.b.t. G-netten, waardoor slechtere prestaties op het gebied van leveringszekerheid	<ul style="list-style-type: none"> • De komende drie jaren wordt, onder meer in samenwerking met TNO en Liander, onderzoek gedaan om te bepalen wat er nodig is om het veiligheidsniveau te handhaven; • Life Cycle Management op basis van bewuste investerings- en operationele kosten.
Veiligheid	Onvoldoende veiligheidsbewustzijn	<ul style="list-style-type: none"> • Verhogen veiligheidsbewustzijn van huidig niveau 3 naar niveau 4 van de veiligheidsprestatieladder in 2019; • Sturen op het aantal door managementkader uit te voeren werkplekinspecties, rondgangen, toolboxes.
Financiën	Onvoorspelbaarheid in de financiële resultaten door regulering	<ul style="list-style-type: none"> • Maandelijks worden de laatste ontwikkelingen met betrekking tot reguleringsscenario's (inclusief impactanalyse) besproken tussen verschillende afdelingen zodat hier tijdig op gestuurd kan worden; • Scenario-analysevarianten in Financieel Strategisch Plan; • Onderhouden relatie met toezichhouders.
ICT	Redundantie in ICT systemen	<ul style="list-style-type: none"> • M.b.v. Strategisch Portfolio Overleg realiseren Streef Architectuur; • Sturen op uitfasering systemen conform planning.
ICT	Reduceren / voorkomen (cyber) security risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Campagnes ter verhoging van awareness; • Ontwikkelen en monitoren van Information & Security beleid door de Chief Information & Security Officer; • Het laten uitvoeren van penetratietesten, onder andere op het Stedin Technisch Netwerk.

De wijze waarop wij omgaan met het kredietrisico, het valutarisico, het renterisico en het liquiditeits- en financieringsrisico wordt in de jaarrekening nader beschreven in toelichting 33 van de 'Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening'.

Hieronder worden een aantal specifieke regulerings- en overige risico's nader uitgewerkt en toegelicht.

Risico: regulering tarieven gereguleerd domein

Het tarief dat wij als netbeheerder in rekening mogen brengen (tarifiering van het gereguleerde domein) is van belang om alle kosten en investeringen voor een betrouwbaar netwerk te financieren. De netbeheer-activiteiten hebben een langetermijn karakter en een stabiele reguleringsmethodiek nodig. Onverwachte afwijkingen leiden tot een onzeker investeringsklimaat. De reguleringmethode is gebaseerd op een systeem van maatstafconcurrentie waarmee de regionale netbeheerders onderling worden vergeleken. Het management is proactief binnen overlegorganen en richt zich tot overheidsinstanties om tot een regulering te komen die passend is bij de noodzakelijke lasten en investeringen.

De ACM heeft eind 2016 de methodebesluiten voor de nieuwe reguleringsperiode gepubliceerd die gelden voor de langst mogelijke termijn van 5 jaar. Door te kiezen voor deze lange termijn tracht de ACM netbeheerders te stimuleren om efficiënt te werk te gaan en tegelijkertijd afnemers zoveel mogelijk bestendigheid te bieden in de tarieven.

Hieronder een overzicht van de Toegestane Inkomsten (TI) voor de komende reguleringsperiode. Voor 2017 gelden er nacalculaties over voorgaande jaren. Voor 2021 is nog niet bekend welke nacalculaties dan zullen gelden. Voor 2018 en verder is dan ook het CPI percentage overgenomen welke de ACM in haar model gebruikt (1,2 procent).

	Elektriciteit	Gas	Totaal
TI 2017 (excl. nacalculaties)	€ 641.000.000	€ 279.000.000	€ 920.000.000
TI 2017 (incl. nacalculaties)	€ 617.200.000	€ 275.800.000	€ 893.000.000
TI 2021	€ 628.000.000	€ 276.000.000	€ 904.000.000

Daarnaast zijn de netbeheerders nog steeds in afwachting van de uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven over de tarifiering voor de periode 2014-2016. Als de uitspraak in het voordeel van de netbeheerders uitpakt, heeft dit ook effect op de tarifiering voor de periode 2017-2021.

Risico: compensatie overwinsten meetdomein

De tarieven die wij als netbeheerder in rekening brengen voor de huur van kleinverbruik meters zijn gereguleerd en gebaseerd op de Ministeriële Regeling Meettarieven (MR). Hierin is geregeld hoe ACM deze tarieven vaststelt. De maximale tarieven die netbeheerders mogen hanteren zijn op dit moment gebaseerd op de tarieven van 2005, plus een jaarlijkse inflatiecorrectie op basis van de consumentenprijsindex.

Sinds 2011 monitort ACM de kosten die gemoeid zijn met het uitvoeren van de meettaak. De verschillen die ACM jaarlijks constateert tussen de gerealiseerde tariefopbrengsten minus de operationele kosten, de afschrijvingen en een redelijk rendement over de activawaarde gelden als zogenaamde overwinsten. Het is de verwachting van de Minister en de netbeheerders dat de behaalde overwinsten voldoende zijn om de aan de slimme meter toe te rekenen kosten in de periode tot en met 2020 mee te dekken.

De MR borgt dat de consument uiteindelijk niet meer dan de kostendekkende tarieven betaalt. Om dit te bereiken kan ACM overwinsten in toekomstige tarievenbesluiten betrekken. Volgens huidige inschattingen heeft Stedin op dit moment voldoende overwinsten gerealiseerd om de invoering van de slimme meter zonder tariefstijgingen te financieren. Stedin heeft daarom de meettarieven sinds 2015 gelijk gehouden en geen inflatiecorrectie toegepast. ACM kan het tarief corrigeren naar aanleiding van een in een voorgaand jaar opgetreden verschil tussen de inkomsten en de kosten. Dit zal naar huidig inzicht leiden tot een tarief verlaging vanwege zogenaamde overwinsten die als dan resteren. De ruwe schatting van de overwinsten tot en met 2015 bedraagt ongeveer € 160 miljoen.

Risico: claims aansluit- en transporttarieven

Stedin heeft een beperkt aantal claims van klanten met private netten ontvangen, waarbij terugbetaling van aansluit- en transporttarieven wordt gevorderd. Deze claims hebben betrekking op het oordeel van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb), dat 'net-op-net'-aansluitingen van gelijk spanningsniveau niet als aansluiting kwalificeerden vanwege de wettelijke definitie van 'aansluiting' tot 1 januari 2014. Dit oordeel heeft geleid tot civielrechtelijke vragen, die nog niet beantwoord zijn. Deze kwestie staat bekend als de Dobbestroom-problematiek. Op basis van de recente uitspraak van het CBb in de Utilities Support Group B.V. casus vervallen de meeste potentiële Dobbestroom claims. Stedin onderzoekt momenteel een drietal aansluitsituaties van klanten die mogelijk wel kwalificeren onder de Dobbestroom definities. Mede op basis van extern juridisch advies is naar het oordeel van Stedin het niet waarschijnlijk dat deze claims leiden tot een negatieve uitkomst en derhalve is geen voorziening getroffen.

Risico: impact energietransitie op de E/G infrastructuur

We volgen en analyseren voortdurend de belangrijkste trends die samenhangen met de energietransitie. Die kennis stelt ons als beheerder van elektriciteits- en gasnetten in staat om tijdig in te spelen op ontwikkelingen, zonder investeringen te doen die achteraf niet nodig blijken te zijn.

Elektriciteitsnetten worden door toenemende elektrificatie en meer decentrale opwekking zwaarder belast en kunnen op termijn overbelast raken. Wij zoeken naar mogelijkheden om de elektriciteitsnetten optimaal te benutten en waar nodig zo efficiënt mogelijk uit te breiden. Flexibiliteit, bijvoorbeeld door toepassing van opslag en vraagsturing, speelt hierbij een grote rol.

Gasnetten worden verdrongen door elektrificatie van de warmtevoorziening en collectieve warmtenetten. Het risico op vervroegde afschrijvingen van gasnetten en het risico van stijgende tarieven voor klanten die gas blijven gebruiken zijn belangrijke aandachtspunten. Op dit moment is het niet mogelijk dit risico te kwantificeren, vanwege de onvoorspelbaarheid van de toekomstige ontwikkelingen.

Om ervoor te zorgen dat Stedin de energietransitie goed doorloopt, hebben wij meerdere maatregelen genomen. De Strategie-afdeling van Stedin voert regelmatig trend- en impactanalyses uit. Wij spelen in op trends op het vlak van Asset Owner/Management en gewijzigde (concept) EU-wetgeving. We voeren pilots uit om technische en niet-technische mogelijkheden te verkennen.

Risico: Grote storingen in de infrastructuur

Onze hoogste prioriteit bij de elektriciteitsnetwerken is het voorkomen van leveringsonderbrekingen. Dit bereiken we onder meer door verbetering van de stationsautomatisering voor netbesturing, het vervangen van storingsgevoelige componenten en het voorkomen van graafschade. Daarnaast zorgen we voor vervanging van onderdelen die in de nabije toekomst niet meer leverbaar zijn en voor veiligheid in de netwerken voor openbare verlichting.

Voor de gasnetwerken heeft de instandhouding van de gasnetten de hoogste prioriteit, om gaslekkages te voorkomen en de gaslevering te waarborgen. De nadruk ligt voor de gasnetten op de vervanging van aansluitingen waarvan de conditie niet aan de eisen voldoet en de vervanging van brasse distributieleidingen. Het vervangen van leidingen voorkomt gaslekkages en dure reparaties. Waar mogelijk worden werkzaamheden tegelijk uitgevoerd met andere werkzaamheden aan de infrastructuur (wegen, spoor, riool). Dit voorkomt overlast en reduceert de totale kosten aanzienlijk.

Risico: grootschalige invoering van slimme meters

Zoals elke netbeheerder moet Stedin in 2020 aan alle klanten een 'slimme meter' hebben aangeboden en bij minimaal 80% van de klanten ook een slimme meter hebben geïnstalleerd. De slimme meter is een digitale, op afstand uitleesbare energiemeter die klanten meer inzicht geeft in hun energieverbruik en het daardoor gemakkelijk maakt om energie te besparen. Voor een tijdige realisatie, die qua kosten voorspelbaar is, is Stedin afhankelijk van externe partijen zoals de meterleveranciers, de wetgever maar ook het sentiment van de klant. Door middel van het programma Grootschalige Aanbieding wordt de aanbidding en plaatsing van meters aan onze klanten beheerst en conform de verplichtingen uitgevoerd. Onderdeel van dit programma is onder andere de klant te informeren over de voordelen van de slimme meter. We hebben de afhankelijkheden in kaart gebracht en monitoren deze nauwkeurig.

In 2016 hebben zich geen risico's of onzekerheden voorgedaan met een belangrijke impact.

Gebeurtenissen na balansdatum

Ingevolge het handhavingsbesluit van de ACM van 3 december 2015 respectievelijk het besluit op bezwaar van 20 juni 2016 dient Eneco Holding N.V., aandeelhouder van Stedin Netbeheer B.V., conform de Wet Onafhankelijk Netbeheerder uiterlijk 31 januari 2017 te zijn gesplitst in enerzijds een zogenaamde 'Netwerkgroep', met de netbeheeractiviteiten en anderzijds een zogenaamd 'Energiebedrijf', actief op het gebied van onder meer energielevering, energiehandel en energieproductie.

Eneco Holding N.V. geeft gevolg aan dit besluit door het 'Energiebedrijf' los te maken van de huidige topvennootschap Eneco Holding N.V.. Op 31 januari 2017 zullen daartoe alle aandelen die door Eneco Holding N.V. worden gehouden in het (a.s.) 'Energiebedrijf' worden overgedragen aan de 53 gemeentelijke aandeelhouders van Eneco Holding N.V.. Stedin Netbeheer B.V. en enkele zusterbedrijven zullen onder Eneco Holding N.V. gepositioneerd blijven.

De splitsing van Eneco Holding N.V. per 31 januari 2017 heeft geen direct bestuurlijke, operationele of financiële invloed op Stedin maar betekent wel een nieuwe fase voor Stedin. Klanten zullen er weinig van merken. De basis van ons werk verandert immers niet. We zijn en blijven een onafhankelijke netbeheerder. Na splitsing zal extra aandacht besteed worden aan de interne beheersing van een aantal specifieke functies, waarin, als gevolg van de splitsing lacunes kunnen ontstaan. Er is geen aanleiding te veronderstellen dat de interne beheersing in 2017, ook na splitsing, niet naar behoren zal functioneren.

Vooruitblik

Gegeven het geregleerde karakter van het merendeel van de bedrijfsactiviteiten van Stedin, de huidige reguleringsmethodiek en de tariefontwikkeling in 2017, verwacht Stedin in 2017, onverwachte en éénmalige ontwikkelingen uitgesloten, ten opzichte van 2016 een lager bedrijfsresultaat.

De bruto-investeringen ten behoeve van vooral vervanging en uitbreiding van de netwerken, maar ook de aan de energietransitie gerelateerde investeringen, bedragen in 2016 naar verwachting gezamenlijk circa € 450 miljoen. Hiervan heeft € 65 miljoen betrekking op de uitrol van slimme meters.

Het financiële beleid van Stedin is erop gericht financieel sterk en flexibel te zijn en te blijven, alsmede te allen tijde goede toegang te hebben tot de kapitaalmarkt. Hierin wordt voorzien door te sturen op handhaving van de, op 20 september 2016, verkregen A- rating van Standard & Poors en door onder meer zorg te dragen voor een gebalanceerd investeringsplan, het beheersen van de operationele kosten en het beschikken over geëmitteerde kredietfaciliteiten.

Rotterdam, 26 januari 2017

Bestuurders

.....
drs. P. Trienekens

.....
ing. F.C.W. van de Noort

JARREKENING

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2016

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN OVER HET JAAR GEËINDIGD PER 31 DECEMBER 2016

(Bedragen in € 1.000.000)	Toelichting	2016	2015
Netto-omzet	4	999,1	1.036,6
Inkoopkosten	5	141,3	140,5
Overige bedrijfsopbrengsten	6	<u>33,8</u>	<u>32,5</u>
Bruto marge		891,6	928,6
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties	7	227,0	220,5
Personeelskosten	8	245,8	221,1
Kosten uitbesteed werk, materialen en andere externe kosten	9	247,5	221,5
Overige bedrijfskosten	10	<u>75,3</u>	<u>60,7</u>
		795,6	723,8
Geactiveerde productie eigen bedrijf		<u>99,2</u>	<u>68,9</u>
Totale bedrijfskosten		696,4	654,9
Bedrijfsresultaat		195,2	273,7
Financiële baten	11	0,5	1,7
Financiële lasten	11	<u>49,9</u>	<u>49,7</u>
Totale financiële lasten	11	49,4	48,0
Resultaat voor belasting		145,8	225,7
Vennootschapsbelasting	12	<u>29,7</u>	<u>49,8</u>
Resultaat na belastingen		<u>116,1</u>	<u>175,9</u>

* Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten is gelijk aan het resultaat na belastingen.

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

(Bedragen in € 1.000.000)	Toelichting	31.12.2016	31.12.2015
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	14	8,0	8,0
Materiële vaste activa	15	4.882,0	4.512,1
Financiële vaste activa	16		
• Uitgestelde belastingvorderingen		0,7	0,8
• Verstrekte leningen		5,5	4,7
Totaal vaste activa		4.896,2	4.525,6
Vlottende activa			
Activa aangehouden voor verkoop	17	54,8	267,3
Voorraden	18	24,4	22,1
Handelsdebiteuren	19	53,7	62,7
Vorderingen op gelieerde partijen	20	58,4	71,2
Overlopende activa en overige vorderingen	21	32,2	41,2
Liquide middelen	22	64,0	28,1
Totaal vlottende activa		287,5	492,6
Totaal activa		5.183,7	5.018,2
EIGEN VERMOGEN EN PASSIVA			
Eigen vermogen			
Aandelenkapitaal		1,1	1,1
Agio reserve		2.752,4	2.752,4
Overige reserves		98,9	98,9
Resultaat boekjaar		116,1	175,9
Totaal eigen vermogen		2.968,5	3.028,3
Voorzieningen			
Personeels- en overige voorzieningen	24	22,9	25,9
Totaal voorzieningen		22,9	25,9
Langlopende verplichtingen			
Uitgestelde belastingverplichtingen	25	123,7	128,7
Langlopende schulden aan gelieerde partijen	26	1.156,8	1.156,8
Vooruitontvangen bedragen	27	394,0	323,5
Totaal langlopende verplichtingen		1.674,5	1.609,0
Kortlopende verplichtingen			
Handelscrediteuren	28	55,9	46,6
Kortlopende schulden aan gelieerde partijen	29	305,2	140,6
Passiva aangehouden voor verkoop	17	5,2	15,6
Overlopende passiva en overige schulden	30	151,5	152,2
Totaal kortlopende verplichtingen		517,8	355,0
Totaal eigen vermogen en passiva		5.183,7	5.018,2

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT OVER HET JAAR GEËINDIGD PER 31 DECEMBER 2016

(Bedragen in € 1.000.000)	Toelichting	2016	2015
Bedrijfsresultaat		195,2	273,7
Afschrijvingen	7	227,0	220,5
Resultaat op desinvesteringen vaste activa	15	10,9	9,5
Resultaat op desinvestering activa aangehouden voor verkoop	17	-	-9,0
Vrijval ontvangen bijdragen aansluitkosten	27	-9,5	-7,6
Mutatie voorzieningen		<u>-3,0</u>	<u>-4,4</u>
		420,6	482,7
Mutatie voorraad		-2,3	-8,9
Mutatie vorderingen en overlopende activa		9,3	14,3
Mutatie verhouding gelieerde vennootschappen		-88,6	-220,9
Mutatie kortlopende schulden		6,5	-13,8
Vooruitontvangen bijdragen	27	<u>71,6</u>	<u>57,5</u>
		-3,5	-171,8
Ontvangen rente		<u>-</u>	<u>0,2</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		417,1	311,1
Investeringen in immateriële vaste activa	14	-1,4	-0,6
Investeringen in materiële vaste activa	15	-396,5	-353,6
Desinvesteringen in materiële vaste activa	15	8,5	25,2
Investeringen in financiële vaste activa	16	-3,1	-1,0
Desinvesteringen in financiële vaste activa	16	2,3	1,9
Desinvesteringen activa aangehouden voor verkoop	17	<u>9,0</u>	<u>40,4</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-381,2	-287,7
Mutatie liquide middelen		35,9	23,4
Liquide middelen per aanvang periode		<u>28,1</u>	<u>4,7</u>
Liquide middelen per einde periode		<u>64,0</u>	<u>28,1</u>

Het geconsolideerd kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het geconsolideerd kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

De aansluiting van de mutatie in de verhoudingen met gelieerde vennootschappen is als volgt:

JAARREKENING - GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2016

	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	Mutatie 2016	Mutatie 2015
Kortlopende vorderingen	58,4	71,2	118,5	12,8	47,3
Kortlopende schulden	-305,2	-140,6	-103,3	164,6	37,3
	-246,8	-69,4	15,2	177,4	84,6
Verschuldigde rente op rentedragende leningen				-55,5	-55,5
Verschuldigde vennootschapsbelasting				-34,6	-48,8
Gedeclareerd dividend				-175,9	-201,2
Mutatie verhouding gelieerde vennootschappen				-88,6	-220,9

Aangezien alle transacties met gelieerde vennootschappen worden verrekend in rekening-courant is de mutatie in de verhoudingen met gelieerde vennootschappen verantwoord onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Zie tevens toelichting 31 van de 'Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening' voor een nadere toelichting op de transacties met verbonden partijen.

GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT EIGEN VERMOGEN

(Bedragen in € 1.000.000)	Aandelen- kapitaal	Agio reserve	Overige reserves	Onverdeelde winst	Totaal
1 januari 2015	1,1	2.752,4	98,9	201,2	3.053,6
Dividend 2014	-	-	-	-201,2	-201,2
Totaalresultaat	-	-	-	175,9	175,9
31 december 2015	1,1	2.752,4	98,9	175,9	3.028,3
1 januari 2016	1,1	2.752,4	98,9	175,9	3.028,3
Dividend 2015	-	-	-	-175,9	-175,9
Totaalresultaat	-	-	-	116,1	116,1
31 december 2016	1,1	2.752,4	98,9	116,1	2.968,5

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

1. GRONDSLAGEN VOOR DE FINANCIËLE VERSLAGGEVING

Algemene informatie

Stedin Netbeheer B.V. (hierna te noemen: 'Stedin') is statutair gevestigd aan de Blaak 8 te Rotterdam en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24289101. De activiteiten van Stedin betreffen het in eigendom hebben en beheren van elektriciteit- en gastransportnetten en het daartoe verrichten van alle taken welke in gevolge van artikel 16 lid 1 van de Elektriciteitswet 1998 en in de Gaswet op een netbeheerder, als bedoeld artikel 10 lid 3 van de Elektriciteitswet 1998 respectievelijk artikel 2 lid 1 van de Gaswet rusten, alsmede al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord, mits binnen de wettelijke voorschriften van de Elektriciteitswet 1998 respectievelijk de Gaswet. Een verdere omschrijving is gegeven in de Appendix.

De geconsolideerde jaarrekening van Stedin bevat het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, de geconsolideerde balans, het geconsolideerd kasstroomoverzicht, het geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen en de toelichtingen.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in euro's (€) en de bedragen worden vermeld in miljoenen euro's, tenzij anders aangegeven.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) per 31 december 2016 zoals goedgekeurd door de Europese Commissie en Titel 9 BW2. De geconsolideerde jaarrekening is met toepassing van het continuïteitsbeginsel en het toerekeningbeginsel opgesteld op basis van historische kostprijs. De financiële gegevens van de onderneming zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Eneco Holding N.V., die is gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Rotterdam.

De enkelvoudige winst-en-verliesrekening wordt op grond van artikel 402, Titel 9 Boek 2 BW in beknopte vorm weergegeven.

De door Stedin opgestelde en door Deloitte Accountants B.V. gecontroleerde jaarrekening is op 26 januari 2017 ter ondertekening aangeboden aan de Raad van Commissarissen. De door de Raad van Commissarissen getekende jaarrekening is op 26 januari 2017 ter vaststelling aangeboden aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Nieuwe of gewijzigde IFRS standaarden 2016

De Europese Commissie heeft met ingang van 1 januari 2016 de volgende nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden overgenomen die voor Stedin relevant zijn en die ook zijn toegepast in de jaarrekening 2016:

IFRS 11 'Joint Arrangements': dit betreft een wijziging die aangeeft dat als een joint operation een 'business' betreft, de investering in die joint operation als een business combination volgens de principes van IFRS 3 'Business Combinations' verwerkt moet worden. Dat betekent dat alle activa en passiva tegen reële waarde worden opgenomen en indien van toepassing ook goodwill wordt verantwoord. In 2016 heeft zo'n transactie niet plaatsgevonden.

IAS 1 'Presentation of financial statements': dit is de eerste wijziging van deze standaard in het kader van het IASB-project 'Disclosure Initiative' dat gaat over de herziening van de toelichting in de jaarrekening. De wijzigingen betreffen onder meer:

- Materialiteit en aggregatie: een entiteit mag niet belangrijke informatie achterwege laten in de jaarrekening door bijvoorbeeld het aggregeren van materiële en niet-materiële informatie of door bepaalde materiële posten te aggregeren die verschillend van aard/functie zijn; een specifieke toelichting hoeft niet te worden opgenomen als de informatie daarin niet materieel is, ook al schrijft een andere IFRS-standaard voor om dat punt toe te lichten;
- Verduidelijking in de standaard inzake het al dan niet opnemen van een apart line item in de balans en winst- en-verliesrekening (inclusief het overzicht met de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten);
- Overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten: duidelijker opnemen wat het aandeel is in het overzicht met de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten van deelnemingen die volgens de 'equity method' zijn verwerkt (joint ventures en geassocieerde deelnemingen);
- Opnemen van toelichtingen: entiteiten hebben flexibiliteit bij het opzetten van de structuur van de toelichtingen in de jaarrekening en deze wijzigingen geven aan hoe een systematische volgorde van de toelichtingen bepaald moet worden.

Deze wijzigingen in bestaande IFRS standaarden hebben niet geleid tot wijzigingen in de toepassing van waarderings- en/of presentatiegrondslagen.

Stedin heeft geen nieuwe standaarden, wijzigingen van bestaande standaarden of interpretaties vervoegd vrijwillig toegepast die pas met ingang van de jaarrekening over 2017 of later verplicht zijn.

Er zijn, behoudens IFRS 15, geen voor Stedin relevante nieuwe of wijzigingen in bestaande IFRS-standaarden die door de Europese Commissie zijn goedgekeurd met een toepassing vanaf 1 januari 2017.

IFRS 15 'Omzet uit contracten met klanten' stelt een alomvattend kader voor het bepalen of, hoeveel en wanneer opbrengsten genomen dienen te worden. Het vervangt de bestaande regelgeving ten aanzien van omzetverantwoording, met inbegrip van IAS 18 'Opbrengsten', IAS 11 'Onderhanden projecten' en IFRIC 8 'Overdracht van activa door klanten'. De belangrijkste elementen die in IFRS 15 behandeld worden zijn:

- Vaststellen of een overeenkomst de levering van één of meerdere goederen en/of diensten bevat;
- De toerekening van de overeengekomen prijs, inclusief variabele elementen als kortingen, boetes en voorwaardelijke vergoedingen, aan de onderliggende goederen en/of diensten;
- Het tijdstip van verantwoording van omzet; op één bepaald moment of over een bepaalde periode; De toerekening van de kosten verwerving en uitvoering van omzet gerelateerde overeenkomsten aan één of meerdere periodes.

JAARREKENING - TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

IFRS 15 is effectief voor boekjaren die starten op of na 1 januari 2018, met de mogelijkheid tot eerder invoering van de richtlijn. Stedin analyseert de potentiële invloed op de geconsolideerde jaarrekening als gevolg van de toepassing van IFRS 15 met name voor wat betreft de volgende opbrengststromen:

- Gereguleerde omzet uit transport-, aansluit- en meterdiensten;
- Niet gereguleerde klantgerelateerde opbrengsten;
- Bijdragen van klanten in aansluitkosten.

Overige nieuwe IFRS-standaarden, wijzigingen in bestaande standaarden en nieuwe interpretaties die niet relevant zijn voor Stedin of die nog niet zijn goedgekeurd door de Europese Commissie worden niet nader toegelicht.

2. GRONDSLAGEN VOOR CONSOLIDATIE

De geconsolideerde jaarrekening omvat Stedin Netbeheer B.V., haar dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en overige kapitaalbelangen.

Dochterondernemingen

Een dochteronderneming is een onderneming waarover de vennootschap beslissende zeggenschap heeft. Dit houdt in dat de vennootschap direct dan wel indirect de financiële en operationele bedrijfsvoering van die onderneming beheerst met als doel economische voordelen te verkrijgen uit de activiteiten van die onderneming. Zeggenschap is gebaseerd op het feit of de investeerder (1) overheersende zeggenschap heeft over de entiteit, (2) onderhevig is aan, en rechten heeft op, variabele rendementen uit de investering in de entiteit en (3) de mogelijkheid heeft om zijn overheersende zeggenschap te gebruiken om het bedrag van deze rendementen te beïnvloeden. De vennootschap heeft 100% van de aandelen in al haar dochterondernemingen.

De jaarrekening van een dochteronderneming wordt volgens de integrale consolidatiemethode in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen vanaf de datum dat beslissende zeggenschap is verworven tot het moment dat die beslissende zeggenschap niet meer bestaat. Bij de bepaling of sprake is van beslissende zeggenschap worden ook potentiële stemrechten meegenomen die onmiddellijk kunnen worden uitgeoefend. Volgens de integrale consolidatiemethode worden in de geconsolideerde jaarrekening de activa, passiva, baten en lasten van dochterondernemingen voor 100% opgenomen.

Balansposities, intercompany-transacties en resultaten op dergelijke transacties tussen dochterondernemingen, en tussen de vennootschap zelf en haar dochterondernemingen worden geëlimineerd.

Joint operations en joint ventures

Joint operations en joint ventures zijn ondernemingen voor samenwerkingsverbanden, waarvoor contractueel met één of meerdere partijen is overeengekomen, dat zij gezamenlijke beslissende zeggenschap hebben over die onderneming. Hierbij wordt onder een joint operation ('gezamenlijke bedrijfsactiviteit') verstaan een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, recht hebben op de activa en aansprakelijk zijn voor de verplichtingen die verband houden met de overeenkomst. Een joint venture is een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, rechten op de netto-activa van de overeenkomst hebben.

Joint operations worden 'proportioneel verwerkt' terwijl joint ventures op basis van de 'equity method' worden opgenomen volgens de waarderingsgrondslagen van de Stedin. Dit gebeurt vanaf de datum dat gezamenlijke zeggenschap is verkregen tot het moment dat die gezamenlijke zeggenschap niet meer bestaat. Volgens de methode van 'proportioneel verwerken' worden in de geconsolideerde jaarrekening Stedin's activa, passiva, baten en lasten opgenomen, alsmede de gezamenlijke activa, passiva, baten en lasten naar evenredigheid van het belang in de joint operation.

Overige kapitaalbelangen

Overige kapitaalbelangen zijn investeringen in ondernemingen waarin Stedin een belang heeft en geen beslissende zeggenschap of invloed van betekenis kan uitoefenen. Deze belangen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Indien de reële waarde niet betrouwbaar te bepalen is, wordt het kapitaalbelang gewaardeerd tegen historische kostprijs. Dividenden worden verantwoord in het resultaat op het moment dat deze opeisbaar zijn.

3. GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling worden hierna weergegeven. Deze grondslagen zijn gedurende het huidige en vorige jaar consistent toegepast.

Tenzij anders vermeld, worden de activa en de passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Wijzigingen in presentatie

Stedin heeft per 1 januari 2016 de navolgende presentatiewijzigingen doorgevoerd in haar geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

Per 1 januari 2016 worden de bedrijfskosten volledig gepresenteerd volgens de categoriale indeling. In voorgaande jaren werd een indeling op basis van een mengvorm van functionele en categoriale presentatie gehanteerd. De overgang naar een éénduidigere presentatie verbetert het inzicht in de samenstelling en ontwikkeling van de bedrijfskosten als onderdeel van het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten.

De volgende aanpassing van de vergelijkende cijfers over 2015 is verwerkt:

	2015	2015
	Aangepast	Verantwoord
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties	220,5	220,5
Personeelskosten	221,1	-
Kosten uitbesteed werk, materialen en andere externe kosten	221,5	-
Overige bedrijfskosten	60,7	-
Kosten storingen en onderhoud en andere externe kosten	-	190,1
Kosten activa	-	63,8
Personeelskosten en overige bedrijfskosten	-	180,5
	723,8	654,9
Geactiveerde productie eigen bedrijf	68,9	-
Totaal bedrijfskosten	654,9	654,9

Geconsolideerde balans

Per 1 januari 2016 is Stedin overgegaan naar een éénduidigere presentatie van langlopende verplichtingen, met name voor wat betreft personeels- en overige voorzieningen alsmede vooruitontvangen bedragen. Hierdoor verbetert het inzicht in de samenstelling en ontwikkeling van de voorzieningen en langlopende verplichtingen. Als gevolg van deze overgang zijn de overlopende passiva en overige schulden ultimo 2015 met € 15,7 miljoen afgenomen en verantwoord als onderdeel van de personeels- en overige voorzieningen, € 6,6 miljoen, en de vooruitontvangen bedragen, € 9,1 miljoen.

JAARREKENING - TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

De volgende aanpassing van de vergelijkende cijfers over 2015 is verwerkt:

	2015	2015
	Aangepast	Verantwoord
Voorzieningen	25,9	19,3
Langlopende verplichtingen	1.609,0	1.599,9
Kortlopende verplichtingen	355,0	370,7
Totaal passiva	1.989,9	1.989,9

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Per 1 januari 2016 worden de ontvangen bedragen uit hoofde van de desinvestering van vaste activa en activa aangehouden voor verkoop verantwoord onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. In voorgaande jaren werden deze ontvangsten verantwoord onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Daarnaast zijn de aan derden verstrekte leningen en daaraan gerelateerde ontvangen aflossingen verantwoord onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. In voorgaande jaren werden deze kasstromen verantwoord onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

De volgende aanpassing van de vergelijkende cijfers over 2015 is verwerkt:

	2015	2015
	Aangepast	Verantwoord
Kasstroom uit operationele activiteiten	311,1	376,7
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-287,7	-354,2
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-	0,9
Mutatie liquide middelen	23,4	23,4

Schattingen en onzekerheden

De opstelling van de geconsolideerde jaarrekening in overeenstemming met IFRS vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van de balans en winst-en-verliesrekening. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van de balans die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Schattingswijzigingen worden verwerkt in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van de herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de huidige als toekomstige perioden.

De schattingen hebben met name betrekking op:

- de geregleerde opbrengsten; zie toelichting 21 en 'Geregleerde opbrengsten van elektriciteit, gas en meetdiensten' in de grondslagen;
- de reservering voor het administratieve netverlies; zie toelichting 30 en 'Inkoopkosten energie' in de grondslagen;
- de gebruiksduren van materiële vaste activa; zie toelichting 15 en tevens 'materiële vaste activa en afschrijvingen' in de grondslagen;
- de bijzondere waardemutaties van vaste activa; zie toelichtingen 14 en 15 en 'Bijzondere waardevermindering van vaste activa' in de grondslagen;
- de door gemeenten te heffen precariobelastingen als vergoeding van het gebruik van openbare grond; zie toelichting 30 en 'overige opbrengsten en kosten' in de grondslagen; en
- de omvang van voorzieningen, zie toelichtingen 18, 19 en 24 en 'Vorraden, vorderingen en personeelsvoorzieningen in de grondslagen.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Van bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde van een actief is gelijk aan de hoogste van de verkoopprijs minus verkoopkosten en de bedrijfswaarde. De bedrijfswaarde van een actief wordt bepaald door de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen.

Deze contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet vóór belastingen waarin de tijdswaarde van geld en de specifieke risico's van het actief tot uitdrukking komen. Voor activa die niet zelfstandig kasstromen genereren en afhankelijk zijn van de kasstromen van andere activa of groepen van activa, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor de kasstroom genererende eenheid waarvan de betreffende activa deel uitmaken.

Een kasstroom genererende eenheid is de kleinst identificeerbare groep activa die zelfstandig kasstromen genereert welke grotendeels onafhankelijk zijn van de kasstromen uit andere activa of groepen van activa. Kasstroom genererende eenheden worden onderscheiden op basis van de economische samenhang tussen activa en het genereren van externe kasstromen en niet op basis van afzonderlijke juridische entiteiten. Goodwill wordt bij eerste vaststelling toegewezen aan één of meerdere kasstroom genererende eenheden, in overeenstemming met de wijze waarop intern de goodwill door het management wordt beoordeeld.

Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen. Als een dergelijke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor het betreffende actief of de kasstroom genererende eenheid. Voor goodwill en immateriële vaste activa die nog in gebruik zijn wordt voor elke balansdatum de realiseerbare waarde bepaald.

Als de boekwaarde van aan kasstroom genererende eenheden toegewezen activa hoger is dan de realiseerbare waarde wordt de boekwaarde tot de realiseerbare waarde teruggebracht. Deze bijzondere waardevermindering wordt ten laste van het resultaat gebracht. Een bijzondere waardevermindering van een kasstroom genererende eenheid wordt eerst in mindering gebracht op de goodwill die aan de betreffende eenheid (of groepen van eenheden) is toegewezen en vervolgens naar rato in mindering gebracht op de boekwaarde van de overige activa van de betreffende eenheid (of groepen van eenheden).

Een eerder verantwoord verlies uit hoofde van een bijzondere waardevermindering kan worden teruggenomen ten gunste van het resultaat als de redenen die daarvoor bestonden niet langer bestaan of zijn veranderd. Een bijzondere waardevermindering wordt slechts teruggenomen tot het bedrag van de oorspronkelijke boekwaarde, verminderd met reguliere afschrijvingen. Bijzondere waardeverminderingen op goodwill worden niet teruggenomen.

Transacties in vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta worden in euro's omgerekend tegen de wisselkoers op transactiedatum. Aangehouden vreemde valuta, alsmede activa en verplichtingen die ontvangen of betaald worden in vreemde valuta, worden omgerekend tegen de wisselkoers per balansdatum. De verschillen die optreden door de omrekening worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

Saldering

Actief- en passiefposten worden per tegenpartij gesaldeerd indien er sprake is van een contractueel recht tot salderen en er tevens sprake is van de intentie om te salderen. Indien de intentie of daadwerkelijke gesaldeerde afwikkeling ontbreekt, wordt per contract bepaald of er sprake is van een actief- of een passiefpost.

Omzet-en resultaatbepaling

Onder omzet wordt verstaan de gefactureerde en geschatte opbrengst van de in het jaar verrichte diensten. Opbrengsten worden verantwoord wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen aan Stedin toekomen en de opbrengst op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Opbrengsten worden verantwoord onder aftrek van kortingen, belastingen en heffingen, zoals energie-en omzetbelasting. Bedragen die worden gefactureerd en geïncasseerd voor derden worden niet als opbrengst verantwoord.

Diensten en projecten in opdracht van derden worden zodra opbrengsten voldoende zeker zijn, in het resultaat verwerkt volgens de methode van winstnemering naar rato van de verrichte prestaties (percentage of completion). De mate waarin prestaties zijn verricht wordt bepaald op basis van de verhouding tussen de geboekte kosten en de totaal verwachte kosten, dan wel aan de hand van beoordeling van verrichte werkzaamheden.

Nacalculaties uit hoofde van de geldende reguleringsmethodiek die via gereguleerde tariefbesluiten worden verrekend, worden als omzet verantwoord in het jaar dat het tarief daadwerkelijk wordt gerealiseerd op basis van de verrichte dienstverlening in dat jaar.

Gereguleerde opbrengsten voor elektriciteit, gas en meetdiensten

De afrekening van verkopen aan grootverbruikers vindt maandelijks op basis van meterstanden plaats. De transportomzet wordt door de leveranciers met een vertraging van een maand afgedragen aan Stedin.

Overige opbrengsten en kosten

De overige opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Inkoopkosten energie

Alle inkoopkosten, zowel transportinkoop kosten als kosten voor de compensatie van technische en administratieve netverliezen, worden verantwoord in de periode waarop de kosten betrekking hebben.

Vennootschapsbelasting

Belastingen op het resultaat omvatten de acute belastingen en de mutaties in de uitgestelde belastingen. Deze bedragen worden ten laste van het resultaat gebracht, tenzij het posten betreffen die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen. De acute belastingen betreffen de bedragen die waarschijnlijk verschuldigd en verrekenbaar zijn over het fiscale resultaat van het verslagjaar, berekend op basis van geldende belastingwetgeving en tarieven.

Belastingen op het resultaat omvatten alle belastingen die zijn gebaseerd op fiscale winsten en verliezen, inclusief belastingen die door dochterondernemingen zijn verschuldigd op uitkeringen aan Stedin. Additionele belastingen op het resultaat voor dividenduitkeringen zijn gelijktijdig verwerkt met de verplichting om het betreffende dividend te betalen.

Stedin maakt deel uit van de fiscale eenheid van Eneco Holding N.V. De belastingdruk is toegerekend aan de vennootschap alsof deze zelfstandig belastingplichtig is. De vennootschapsbelasting wordt verrekend in rekening courant met Eneco Holding N.V..

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa betreffen concessies, vergunningen, rechten en softwarelicenties en worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De levensduur van de immateriële vaste activa ligt tussen de 3 en 30 jaar.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden opgenomen tegen verkrijgingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen. De verkrijgingsprijs omvat de initiële aankoopprijs vermeerderd met alle rechtstreeks toerekenbare kosten. De verkrijgingsprijs van activa die in eigen beheer worden vervaardigd bestaat uit kosten van materiaal en diensten, kosten van directe manuren en een passend gedeelte van direct toerekenbare overheadkosten.

Financieringskosten welke direct toerekenbaar zijn aan de verwerving, bouw of productie van een in aanmerking komend actief, worden conform IAS 23 in de kostprijs opgenomen. Als een actief uit meerdere componenten met onderscheiden gebruiksduren bestaat, worden deze componenten afzonderlijk verantwoord.

Latere uitgaven worden alleen aan de boekwaarde van een actief toegevoegd indien en voor zover daardoor de toestand van het actief is verbeterd ten opzichte van zijn oorspronkelijk geraamde prestatienorm. Revisie, reparatie en onderhoud worden als last genomen in de periode dat de betreffende kosten ontstaan. Als een actief uit meerdere componenten met onderscheiden gebruiksduren bestaat, worden deze componenten afzonderlijk verantwoord. Componenten van materiële vaste activa die worden vervangen om het middel op de beoogde wijze te kunnen laten presteren worden geactiveerd onder gelijktijdige verwijdering van de boekwaarde van de vervangen componenten.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden ten laste van het resultaat gebracht volgens de lineaire methode op basis van de geschatte gebruiksduur rekening houdend met de geschatte restwaarde. De gebruiksduur en restwaarde worden jaarlijks beoordeeld. Als daarbij het verschil tussen de verwachting en de vorige schatting van enige betekenis is, wordt de desbetreffende waarde bijgesteld en verwerkt als schattingswijziging. Op grond, terreinen en activa in aanbouw wordt niet afgeschreven. De volgende geschatte gebruiksduren worden toegepast:

Categorie	Gebruiksduur in jaren
Grond en bedrijfsgebouwen	
Grond en terreinen	-
Bedrijfsgebouwen	20 - 45
Machines en installaties	
Transport- en distributiemiddelen elektriciteit	25 - 50
Transport- en distributiemiddelen gas	25 - 40
Transportautomatisering	10
Meters elektriciteit	15
Meters gas	15 - 20
Overige activa netwerken	10 - 50
Overige bedrijfsmiddelen	
Overige activa netwerken	5 - 25
Gereedschap	8
Materieel	17
Inventaris	10
Vervoersmiddelen	10

Uitgestelde belastingen

Uitgestelde belastingen worden berekend volgens de balansmethode en toegepast op de relevante verschillen die bestaan tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van activa en passiva. Uitgestelde belastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die naar verwachting van kracht zullen zijn wanneer de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld uitgaande van de geldende belastingwetgeving en tarieven.

Uitgestelde belastingen worden opgenomen tegen nominale waarde. Voor de voorwaartse compensatie van fiscale verliezen en voor de verrekening van ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden wordt een belastingvordering opgenomen indien en voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee de niet-gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden kunnen worden verrekend.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden alleen met elkaar gesaldeerd als er een juridisch afdwingbaar recht op verrekening van de belastingvorderingen en -verplichtingen bestaat en de uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen verband houden met belastingen die door dezelfde belastingautoriteit op dezelfde fiscale eenheid worden geheven.

Voor de vennootschapsbelasting maakt Stedin deel uit van de fiscale eenheid van Eneco Holding N.V.. Uitgestelde belastingvorderingen of -verplichtingen zijn daardoor vorderingen op of verplichtingen aan Eneco Holding N.V..

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs, volgens de methode van het gewogen gemiddelde of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs is de verkrijgingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten om de voorraden op hun huidige locatie en in hun huidige staat te brengen. Waardeverminderingen op voorraden worden ten laste van het resultaat geboekt als de opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde.

Vorderingen

Handelsdebiteuren en overige vorderingen zijn vorderingen met een looptijd korter dan een jaar. Deze vorderingen omvatten ook de bedragen die op de balansdatum per saldo nog moeten worden gefactureerd voor geleverde diensten. Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor bijzondere waardeverminderingen. De reële waarde is gelijk aan de boekwaarde.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde en staan ter vrije beschikking.

Activa en passiva aangehouden voor verkoop

Activa en passiva aangehouden voor verkoop en af te stoten bedrijfsactiviteiten worden geclassificeerd als aangehouden voor verkoop zodra de boekwaarde zal worden gerealiseerd door verkoop van de activa en niet door voortgezet gebruik. Deze classificatie vindt alleen plaats als de verkoop van de vaste activa zeer waarschijnlijk is en de activa of activiteiten in hun huidige toestand onmiddellijk beschikbaar zijn voor verkoop. De verkoop zal naar verwachting binnen één jaar zijn afgerond. Activa aangehouden voor verkoop zijn gewaardeerd op boekwaarde of lagere reële waarde verminderd met verkoopkosten. Op activa aangehouden voor verkoop wordt niet meer afgeschreven. De reële waarde is gedefinieerd als het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld, tussen terzake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen, die onafhankelijk zijn.

Personeelsvoorzieningen

Pensioenen

De pensioenverplichtingen van alle bedrijfsonderdelen zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds: Stichting Pensioenfonds ABP ('ABP'). Bij de regelingen van ABP wordt gestreefd naar een pensioen van 70% van het pensioengevend salaris bij het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd. De hoogte van het pensioen is afhankelijk van leeftijd, salaris en dienstjaren. Werknemers hebben de keuze om eerder of later (ABP tussen 60 en 70 jaar) dan de AOW-gerechtigde leeftijd met pensioen te gaan, onder aanpassing van de hoogte van het pensioen. De regeling voor flexibele uittreding voor nutsbedrijven is collectief voor de sector ondergebracht bij een verzekeraar. Deze regeling wordt afgebouwd en is vervallen voor werknemers geboren na 1949. In geval van toekomstige tekorten kunnen pensioenpremies alleen prospectief en binnen een beperkte bandbreedte door de pensioenfondsen worden bijgesteld. De betreffende regelingen classificeren derhalve als toegezegde-bijdrageregelingen van meerdere werkgevers. Een toegezegde-bijdrageregeling is een regeling waarbij een vaste premie wordt betaald ten gunste van een werknemer zonder enige resterende aanspraak van of verplichting jegens die werknemer. Verplichtingen ten aanzien van bijdragen aan pensioen- en daaraan gerelateerde regelingen op basis van beschikbare premies worden als last verwerkt in de periode waarop deze betrekking hebben.

Reorganisatievoorziening

Een reorganisatievoorziening wordt opgenomen als een gedetailleerd formeel plan is opgesteld en goedgekeurd, waarbij tevens de belangrijkste kenmerken van dat plan aan de direct betrokkenen zijn medegedeeld. In een reorganisatievoorziening zijn slechts die kosten opgenomen die direct met de reorganisatie te maken hebben, dus die als gevolg van de reorganisatie noodzakelijk zijn en die niet in verband staan met de doorlopende activiteiten van Stedin.

Overige personeelsvoorzieningen

Een voorziening wordt opgenomen als een bestaande in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting van een onzekere omvang of met een onzeker tijdstip bestaat door een gebeurtenis in het verleden en waarvan het waarschijnlijk is, dat de afwikkeling zal leiden tot een uitstroom van middelen.

Er wordt een voorziening opgenomen voor de verplichting bedragen uit te keren bij dienstjubilea en pensionering van medewerkers. Deze verplichtingen worden per rapportagedatum actuariael berekend volgens de vergoeding/dienstjaren-methode (projected unit credit methode) met een disconteringsvoet vóór belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt.

Overige voorzieningen

Voorzieningen die binnen een jaar na balansdatum worden afgewikkeld of van beperkt materieel belang zijn worden opgenomen tegen nominale waarde. Overige voorzieningen worden opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitgaven. Bij de bepaling van deze uitgaven wordt rekening gehouden met de specifieke risico's ten aanzien van de betreffende verplichting. De contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet vóór belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt. Voor de bepaling van de verwachte uitgaven wordt uitgegaan van gedetailleerde plannen om daarmee onzekerheden over de omvang te beperken.

Rentedragende schulden

Rentedragende schulden worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct aan deze schulden toewijsbaar zijn, worden hierop in mindering gebracht. Na eerste opname worden rentedragende schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode.

Vooruitontvangen bedragen

De bijdragen in de aansluitkosten worden geamortiseerd over de verwachte levensduur van de betrokken activa. De amortisatie wordt in de winst-en-verliesrekening verantwoord onder overige bedrijfsopbrengsten.

Handelscrediteuren en overige schulden

Handelscrediteuren en overige schulden worden in eerste instantie tegen reële waarde op de balans opgenomen. Daarna vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs.

4. NETTO-OMZET

De specificatie van de netto-omzet is als volgt:

	2016	2015
Transport- en aansluitdienst elektriciteit	648,5	631,9
Transport- en aansluitdienst gas	233,7	251,8
Meterdienst elektriciteit en gas	98,7	122,1
Overige omzet	18,2	30,8
Totaal netto-omzet	999,1	1.036,6

In 2016 heeft Stedin een netto-omzet behaald van € 999,1 miljoen, een mutatie van 3,6% ten opzichte van 2015 (€ 1.036,6 miljoen). De mutatie van de transport- en aansluitdienst wordt met name veroorzaakt door een aanpassing van de gereguleerde tarieven voor de transport en aansluitdienst voor zowel elektriciteit (gemiddeld hogere tarieven) als gas (gemiddeld lagere tarieven), zoals vastgesteld door de ACM.

5. INKOOPKOSTEN

De specificatie van de inkoopkosten is als volgt:

	2016	2015
Kosten transportcapaciteit	107,0	103,1
Netverliezen	34,3	37,4
Totaal inkoopkosten	141,3	140,5

De inkoopkosten zijn in 2016 met € 0,8 miljoen gestegen ten opzichte van 2015. De stijging is een gevolg van hogere tarieven voor de inkoop van transportdienst en wordt grotendeels gecompenseerd door voordelige prijseffecten op de inkoop van netverliezen.

6. OVERIGE BEDRIJFSOPBRENGSTEN

De specificatie van de overige bedrijfsopbrengsten is als volgt:

	2016	2015
Amortisatie vooruitontvangen aansluitbijdragen	9,5	7,6
Doorbelastingen aan verbonden partijen	23,5	15,9
Resultaat op desinvesteringen	-	9,0
Overige opbrengsten	0,8	-
Totaal overige bedrijfsopbrengsten	33,8	32,5

De stijging van € 1,3 miljoen ten opzichte van voorgaand jaar wordt onder andere veroorzaakt door het ontbreken, in 2016, van positief resultaat op desinvestering van materiële vaste activa, een toegenomen amortisatie van vooruitontvangen aansluitbijdragen alsmede een stijging in de opbrengsten van

doorbelastingen van bedrijfskosten aan verbonden partijen. De doorbelastingen aan verbonden partijen betreffen met name Joulz Energy Solutions B.V. € 8,5 miljoen, CityTec B.V. €4,3 miljoen en Stedin Infradiensten B.V. € 4,7 miljoen.

7. AFSCHRIJVINGEN EN BIJZONDERE WAARDEMUTATIES

De specificatie van de afschrijvingen en bijzondere waardemutaties is als volgt:

	2016	2015
Immateriële vaste activa	1,6	1,5
Materiële vaste activa	225,4	219,0
Totaal afschrijvingen	227,0	220,5

In 2016 en 2015 zijn er geen bedragen uit hoofde van bijzondere waardemutaties verantwoord.

8. PERSONEELSKOSTEN

De specificatie van de personeelskosten is als volgt:

	2016	2015
Lonen en salarissen	156,7	139,0
Sociale lasten	20,6	17,2
Pensioenlasten	18,4	16,9
	195,7	173,1
Inleen	36,9	32,5
Overige personeelskosten	13,2	15,5
Totaal personeelskosten	245,8	221,1

De specificatie van het gemiddelde aantal FTE's is als volgt:

(in FTE's)	2016	2015
Dienstverband Stedin Netbeheer B.V.	850	844
Dienstverband Stedin Operations B.V.	1.950	1.720
Totaal intern	2.800	2.564
Inhuur Stedin Netbeheer B.V.	297	278
Inhuur Stedin Operations B.V.	263	168
Totaal extern	560	446
Gemiddeld aantal personeelsleden	3.360	3.010

9. KOSTEN UITBESTEED WERK, MATERIALEN EN ANDERE EXTERNE KOSTEN

De specificatie van de kosten uitbesteed werk, materialen en andere externe kosten is als volgt:

	2016	2015
Uitbesteed werk	97,5	109,3
Materialen	28,7	24,8
Precario en concessievergoedingen	69,8	35,4
Overige kosten	51,5	52,0
Totaal kosten uitbesteed werk, materialen en andere externe kosten	247,5	221,5

De kosten van uitbesteed werk zijn voornamelijk gedaald als gevolg van een vermindering in de uitbesteding van werkzaamheden aan derden en gelieerde vennootschappen.

De precario en concessievergoedingen zijn gestegen met € 34,4 miljoen ten opzichte van 2015 (97.2%). Dit wordt veroorzaakt door een forse toename van het aantal gemeentes dat, deels met terugwerkende kracht over voorgaande jaren, precarioheffingen oplegt aan Stedin.

10. OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN

De specificatie van de overige bedrijfskosten is als volgt:

	2016	2015
Leasekosten	25,1	18,4
Voorzieningen	2,9	2,9
Resultaat op desinvesteringen	10,9	9,6
Overige kosten	36,4	29,8
Totaal overige bedrijfskosten	75,3	60,7

De mutatie ten opzichte van 2015 met € 14,6 miljoen wordt in belangrijke mate veroorzaakt door toegenomen leasekosten uit hoofde van de huur van bedrijfswagens en de daarmee samenhangende kosten waaronder verzekeringen, vergunningen en belastingen. Deze toename hangt samen met de grootschalige uitrol van de slimme meter.

Het onder de overige bedrijfskosten verantwoord resultaat op desinvesteringen betreft boekwaarde verliezen op materiële vaste activa als gevolg van onder meer het verschroten van activa.

De toename van de overige bedrijfskosten wordt met name veroorzaakt door de integratie, in het vierde kwartaal 2015, van de (gereguleerde) kleinverbruiksactiviteiten van Stedin Meetbedrijf B.V. in Stedin.

11. FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

De specificatie van de financiële baten en lasten is als volgt:

	2016	2015
Rentebaten	0,5	1,7
Rentelasten	-49,9	-49,7
Totaal financiële baten en lasten	-49,4	-48,0

De financiële baten en lasten over 2016 bedragen € 49,4 miljoen en zijn met € 1,4 miljoen toegenomen ten opzichte van 2015. De financiële baten en lasten betreffen voornamelijk de rente op de afgesloten langlopende leningen met Eneco Holding N.V. en overige gelieerde partijen. De effectieve rente op de rentedragende langlopende leningen is met 4,8% ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar. Verder is in 2016 rente geactiveerd over de activa in aanbouw tot een bedrag van € 5,7 miljoen (2015: € 6,3 miljoen).

12. VENNOOTSCHAPSBELASTING

De specificatie van de belastingen op het resultaat is als volgt:

	2016	2015
Resultaat voor belastingen	145,8	225,7
Fiscaal niet aftrekbare kosten	0,6	0,5
Permanent fiscaal afwijkende afschrijvingen	-27,6	-26,7
Tijdelijke fiscaal afwijkende afschrijvingen	20,0	26,4
Correctie fiscaal tijdelijk afwijkende afschrijvingen voorgaande jaren	0,1	-26,3
Fiscaal belastbaar bedrag	138,9	199,6
Nominaal belasting tarief	25,0%	25,0%
Totaal actuele belastinglast	34,7	49,9
Latentie voor versnelde afschrijvingen	-4,7	-7,6
Latenties voor overige afwijkende afschrijvingen	-0,3	0,9
Correctie uitgestelde belastingen over voorgaande jaren	-	6,6
Totaal overig	-5,0	-0,1
Totaal vennootschapsbelasting	29,7	49,8

In voorgaande jaren is een permanent verschil ontstaan door verschillen tussen de commerciële en de fiscale waardering van de netten, die leidt tot verschillen tussen de commerciële en fiscale afschrijvingen. Dit is de voornaamste oorzaak dat de effectieve belastingdruk lager is dan het nominale belastingtarief.

In het verleden toegepaste versnelde fiscale afschrijvingen hebben geleid tot een tijdelijk verschil in de waardering van de netten. Door deze versnelde afschrijvingen zijn de fiscale afschrijvingen lager dan de commerciële afschrijvingen als gevolg waarvan de uitgestelde belastingverplichting uit hoofde van vervroegde afschrijvingen afneemt.

Op fiscale grondslagen wordt een gedeelte van de commercieel verantwoorde bedrijfskosten geactiveerd en in toekomstige jaren middels afschrijvingen in het fiscaal resultaat verantwoord. Deze effecten zijn begrepen in de 'tijdelijk fiscaal afwijkende afschrijvingen'. In 2015 is een overeenkomst gesloten met de Belastingdienst waarbij de hoogte van deze jaarlijkse activering, met terugwerkende kracht tot 2012, is verlaagd. Dit verklaart de post 'correctie fiscaal tijdelijk afwijkende afschrijvingen voorgaande jaren' zoals verantwoord in 2015.

13. BESTUURDERS EN COMMISSARISSEN

Stedin heeft in 2016 twee statutaire bestuurders gehad. Voor de bezoldiging (omvattende de vaste en variabele beloning, sociale lasten en pensioenbijdragen) van de gezamenlijke en gewezen statutaire bestuurders van Stedin kwam in 2016 een bedrag van € 682 duizend (2015: € 759 duizend) ten laste van Stedin en haar dochter- of groepsmaatschappijen.

De specificatie van de bezoldiging van het management team (MT) inclusief statutair bestuurders is als volgt:

	2016	2015
Lonen en salarissen	2,7	2,5
Sociale lasten	0,1	0,2
Pensioenlasten	0,2	0,4
Overige vergoedingen	0,6	0,6
Beëindigingsvergoedingen	-	0,4
Totaal bezoldiging	3,6	4,1

In 2015 is van de lonen en salarissen een bedrag van € 0,6 miljoen doorbelast aan gelieerde partijen.

De overeenkomstig artikel 4 van de 'Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector' vereiste toelichtingen zijn opgenomen in de jaarrekening 2016 van Eneco Holding N.V., zoals gedeponeed bij de Kamer van Koophandel te Rotterdam.

Beloning Raad van Commissarissen

De beloning voor de Raad van Commissarissen omvat een vaste jaarlijkse brutovergoeding voor de voorzitter en de leden. De totale beloning in 2016 bedroeg € 73,5 duizend (2015: € 75 duizend). De voorzitter van de Raad van Commissarissen ontvangt een honorarium van € 16 duizend op jaarbasis (2015: € 12,5 duizend). De commissarissen ontvangen elk een honorarium van € 10 duizend op jaarbasis (2015: € 10 duizend), en voor commissies € 2,5 duizend op jaarbasis (2015: € 2,5 duizend).

14. IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De specificatie van het verloop van de boekwaarde van de immateriële vaste activa is als volgt:

	Licenties en software	Concessies, vergunningen en rechten	Totaal
Aanschafwaarde			
1 januari 2015	22,7	4,6	27,3
Investerings	-	0,6	0,6
Desinvesteringen	-11,3	-	-11,3
Herclassificatie activa aangehouden voor verkoop	-0,6	-0,1	-0,7
31 december 2015	10,8	5,1	15,9
Cumulatieve afschrijvingen			
1 januari 2015	17,7	0,6	18,3
Afschrijvingen	1,4	0,1	1,5
Desinvesteringen	-11,3	-0,3	-11,6
Herclassificatie activa aangehouden voor verkoop	-0,5	0,2	-0,3
31 december 2015	7,3	0,6	7,9
Boekwaarde per 31 december 2015	3,5	4,5	8,0
Aanschafwaarde			
1 januari 2016	10,8	5,1	15,9
Investerings	0,6	0,8	1,4
Herclassificatie activa aangehouden voor verkoop	0,6	0,1	0,7
Herclassificatie	2,2	-	2,2
31 december 2016	14,2	6,0	20,2
Cumulatieve afschrijvingen			
1 januari 2016	7,3	0,6	7,9
Afschrijvingen	1,5	0,1	1,6
Herclassificatie activa aangehouden voor verkoop	0,5	-	0,5
Herclassificatie	2,2	-	2,2
31 december 2016	11,5	0,7	12,2
Boekwaarde per 31 december 2016	2,7	5,3	8,0

JAARREKENING - TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

De boekwaarde van de immateriële vaste activa in de rubriek 'licenties en software' bestaan voornamelijk uit aanschafkosten van licenties voor klantsystemen van Stedin. Bij het bepalen van de afschrijving is rekening gehouden met de gebruiksduur (3-5 jaar).

Onder 'concessies, vergunningen en rechten' zijn hoofdzakelijk kosten opgenomen welke zijn gerelateerd aan het afsluiten van zakelijk rechten ten behoeve van de uitvoering van infrastructurele werkzaamheden.

Gedurende 2016 en 2015 hebben er geen bijzondere waardeverminderingen plaatsgevonden op de immateriële vaste activa. Op basis van de jaarlijkse beoordeling waren geen aanpassingen nodig in de verwachte economische levensduur (welke ligt tussen de 3 en 30 jaar) van de immateriële vaste activa.

Zie toelichting 17 voor een nadere toelichting op de verantwoorde 'herclassificatie activa aangehouden voor verkoop' in 2016 en 2015.

15. MATERIËLE VASTE ACTIVA

De specificatie van het verloop van de boekwaarde van de materiële vaste activa is als volgt:

	Grond en bedrijfs- gebouwen	Machines en installaties	Overige bedrijfs- middelen	Activa in aanbouw	Totaal
Aanschafwaarde					
1 januari 2015	323,2	7.925,4	54,0	185,6	8.488,2
Investeringen	5,6	213,9	0,6	139,9	360,0
Desinvesteringen	-2,3	-41,4	-8,9	-15,3	-67,9
Herclassificatie activa aangehouden voor verkoop	-12,0	-450,8	-0,9	-0,8	-464,5
Herclassificatie	4,2	84,2	-3,3	-85,1	-
31 december 2015	318,7	7.731,3	41,5	224,3	8.315,8
Cumulatieve afschrijvingen					
1 januari 2015	152,6	3.628,8	33,6	-	3.815,0
Afschrijvingen	5,9	209,4	3,7	-	219,0
Desinvesteringen	-0,5	-24,0	-8,6	-	-33,1
Herclassificatie activa aangehouden voor verkoop	-4,0	-192,3	-0,9	-	-197,2
Herclassificatie	1,2	0,2	-1,4	-	-
31 december 2015	155,2	3.622,1	26,4	-	3.803,7
Boekwaarde per 31 december 2015	163,5	4.109,2	15,1	224,3	4.512,1
Aanschafwaarde					
1 januari 2016	318,7	7.731,3	41,5	224,3	8.315,8
Investeringen	7,3	300,7	2,4	91,8	402,2
Desinvesteringen	-0,4	-63,3	-0,5	-0,9	-65,1
Herclassificatie activa aangehouden voor verkoop	3,9	378,1	1,8	0,7	384,5
Herclassificatie	12,5	104,8	17,1	-122,1	12,3
31 december 2016	342,0	8.451,6	62,3	193,8	9.049,7
Cumulatieve afschrijvingen					
1 januari 2016	155,2	3.622,1	26,4	-	3.803,7
Afschrijvingen	6,2	215,7	3,5	-	225,4
Desinvesteringen	-0,2	-45,1	-0,4	-	-45,7
Herclassificatie activa aangehouden voor verkoop	0,6	170,0	1,4	-	172,0
Herclassificatie	-	-4,7	17,0	-	12,3
31 december 2016	161,8	3.958,0	47,9	-	4.167,7
Boekwaarde per 31 december 2016	180,2	4.493,6	14,4	193,8	4.882,0

Investerings

In het boekjaar is er een bedrag van € 5,7 miljoen (2015: € 6,4 miljoen) aan financieringsrente geactiveerd op basis van een rentetarief van 4,8% (2015: 4,8%). De geactiveerde financieringsrente leidt tot een verschil tussen het bedrag aan investeringen zoals verantwoord in het kasstroomoverzicht en het verloopoverzicht van de materiële vaste activa.

Herclassificaties

De herclassificaties zien toe op de herrubricering tussen de verschillende activaklassen. Deze herclassificatie heeft geen invloed op de totale boekwaarde van de materiële vaste activa.

Zie toelichting 17 voor een nadere toelichting op de verantwoorde 'herclassificatie activa aangehouden voor verkoop' in 2016 en 2015.

Overig

Op basis van de jaarlijkse beoordeling waren geen aanpassingen nodig in de verwachte economische levensduur van de materiële vaste activa.

De afschrijvingskosten gedurende het jaar zijn verantwoord in de winst-en-verliesrekening onder afschrijvingen.

Gedurende 2016 en 2015 hebben er geen bijzondere waardeverminderingen plaatsgevonden op de materiële vaste activa.

16. FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De specificatie van het verloop van de boekwaarde van de financiële vaste activa is als volgt:

	2016	2015
Boekwaarde per 1 januari	5,5	7,4
Toevoegingen	3,1	1,0
Onttrekkingen gedurende de periode	-2,4	-2,9
Boekwaarde per 31 december	6,2	5,5

De specificatie van de financiële vaste activa is als volgt:

	31.12.2016	31.12.2015
Uitgestelde belastingvorderingen	0,7	0,8
Verstreckte leningen	5,5	4,7
Totaal financiële vaste activa	6,2	5,5

Ontvangen aflossingen en nieuw verstrekte leningen

In 2016 is conform de financieringsovereenkomsten € 2,3 miljoen aan aflossingen ontvangen op reeds bestaande leningen. Daarnaast zijn in 2016 leningen verstrekt voor een totaalbedrag van € 3,1 miljoen. Van de uitstaande leningen heeft € 6,4 miljoen (2015: € 5,7 miljoen) betrekking op leningen verstrekt aan Energie Data Services Nederland B.V.. Van deze uitstaande leningen vervalt een bedrag van € 1,8 miljoen (2015: € 1,9 miljoen) binnen twaalf maanden en is opgenomen onder overlopende activa en overige vorderingen. Het rentepercentage op de verstrekte leningen varieert van 1,0% tot 2,6%. De leningen hebben een looptijd van 5 jaar en vervallen op diverse data tot en met 31 december 2022. De leningen zijn verstrekt onder afgegeven faciliteiten tot een bedrag van € 16,6 miljoen.

Uitgestelde belastingvorderingen

De uitgestelde belastingvorderingen hebben voornamelijk betrekking op gebouwen, software en de jubileumvoorziening.

Dochterondernemingen

Onderstaande dochterondernemingen zijn in hun geheel opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Stedin. Het directe aandeel en de zeggenschap van Stedin in deze entiteiten bedraagt 100%.

Naam	Plaats
Stedin Netten B.V. (voorheen Stedin Netten Zuid-Holland B.V.) *	Rotterdam
N.V. Stedin Amstelland *	Rotterdam
N.V. Stedin Zuid-Kennemerland *	Rotterdam
N.V. Stedin Midden Kennemerland *	Rotterdam
N.V. Stedin Noord-Oost Friesland *	Rotterdam
N.V. Stedin Netten Weert *	Rotterdam
Stedin Operations B.V. *	Rotterdam

JAARREKENING - TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

Voor Stedin en de dochterondernemingen van Stedin aangegeven met een * is door Eneco Holding N.V. een hoofdelijke aansprakelijkheidsverklaring afgegeven zoals bedoeld in artikel 403, lid 1, sub f, Titel 9 Boek 2 BW. Aan deze ondernemingen is toestemming verleend hun jaarrekening niet in overeenstemming met de voorschriften van deze titel in te richten.

Onderstaande dochtervennootschappen zijn per 1 januari 2016 juridisch gefuseerd met Stedin Netten B.V..

Naam	Plaats
Stedin Laagspanningsnetten B.V.	Rotterdam
Stedin Hoogspanningsnetten B.V.	Rotterdam
Stedin Netwerk Gas B.V.	Rotterdam
N.V. Stedin Utrecht	Rotterdam
N.V. Stedin Netten Utrecht	Rotterdam
REMU Elektriciteit-netwerken Noord B.V.	Utrecht
REMU Gas-netwerken B.V.	Utrecht
N.V. Stedin Netten Delfland	Rotterdam
N.V. Stedin Midden-Holland	Rotterdam
Stedin Netten Zeist B.V.	Rotterdam
N.V. Stedin Netten Schiedam	Rotterdam
ENECO Lease Services B.V.	Rotterdam
Stedin Signaalnetten B.V.	Rotterdam

Joint operations

Op 3 december 2015 is, in samenwerking met TenneT TSO B.V., de vennootschap TensZ B.V. opgericht. Beide aandeelhouders hebben elk een 50,0% belang in de vennootschap. In deze joint operation is de samenwerking rond het onderhoud van en storingen aan bepaalde (gedeelde) stations vastgelegd. Het aandeel van Stedin in de onderliggende netto activa bedraagt 20,0%. Het belang van Stedin in de joint operation is proportioneel meegenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Stedin.

Overige kapitaalbelangen

Per 31 december 2016 en 2015 wordt onderstaand belang aangemerkt als overige kapitaalbelangen van Stedin. Het vermelde percentage geeft het aandeel in het kapitaal weer:

Energie Data Service Nederland (EDSN) B.V., Lelystad	18,69%
--	--------

17. ACTIVA EN PASSIVA AANGEHOUDEN VOOR VERKOOP

Ultimo 2015 zijn binnen het netwerkwerkgebied van Stedin de gas- en elektriciteitsnetten gelegen in de regio's Noordoost Friesland, Amstelland, Kennemerland en Midden Limburg als activa aangehouden voor verkoop geclassificeerd. In deze netwerkgebieden zijn voornamelijk (im)materiële vaste activa opgenomen.

Inzake de gas- en elektriciteitsnetten gelegen in de regio Midden Limburg zijn geen indicatoren voor een bijzondere waardevermindering geïdentificeerd. De reële waarde van deze netten, zoals afgeleid van de verwachte transactiewaarde tussen terzake goed geïnformeerde en tot een transactie bereid zijnde onafhankelijke partijen, ligt hoger dan de boekwaarde. Naar verwachting zal de verkoop gedurende 2017 plaatsvinden. De boekwaarde van deze netten per 31 december 2016 bedraagt € 54,8 miljoen (2015: € 50,8 miljoen).

Onder de passiva aangehouden voor verkoop is een bedrag van € 5,2 miljoen (2015: € 4,6 miljoen) opgenomen inzake vooruitontvangen bijdragen aansluitkosten gerelateerd aan de materiële vaste activa in de regio Midden Limburg.

Gedurende 2016 zijn de feiten en omstandigheden inzake de gas- en elektriciteitsnetten gelegen in de regio's Noordoost Friesland, Amstelland en Kennemerland zodanig gewijzigd dat ultimo 2016 verkoop van deze netten niet langer zeer waarschijnlijk is. Derhalve wordt niet langer voldaan aan de vereisten van IFRS 5 voor waardering en presentatie als activa aangehouden voor verkoop en zijn deze netten ultimo 2016 gepresenteerd onder de materiële vaste activa.

De boekwaarde van de netten in de regio's Noordoost Friesland, Amstelland en Kennemerland per 31 december 2016 bedraagt € 219,4 miljoen (2015: € 216,6 miljoen). In samenhang met de herrubricering van de investering in deze netten is over het jaar 2016 een afschrijvingslast verantwoord van € 11,6 miljoen.

De boekwaarde van de vooruitontvangen bijdragen aansluitkosten gerelateerd aan de materiële vaste activa in de regio's Noordoost Friesland, Amstelland en Kennemerland per 31 december 2016 bedraagt € 12,8 miljoen (2015: € 11,0 miljoen). In samenhang met de herrubricering van de vooruitontvangen bijdragen aansluitkosten is over het jaar 2016 een bate uit hoofde van amortisatie verantwoord van € 0,5 miljoen.

In 2015 zijn de hoogspanningsnetten alsmede een bedrijfslocatie, beiden gelegen in de regio Utrecht en opgenomen onder de activa aangehouden voor verkoop, overgedragen aan derden. Op deze transacties is in 2015 een positief resultaat van € 9,0 miljoen verantwoord. In samenhang met de overdracht van deze activa is in 2016 een bedrag van € 9,0 miljoen (2015: € 40,4 miljoen) ontvangen en verantwoord onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. Per 31 december 2016 zijn de overeengekomen koopsommen geheel voldaan.

18. VOORRADEN

De voorraden betreffen voornamelijk voorraden aangehouden door Stedin Operations B.V. en bestaan uit materialen ten behoeve van installatiewerkzaamheden. Voor incurante voorraden is een voorziening ad. € 1,0 miljoen (2015: € 0,9 miljoen) gevormd welke in mindering is gebracht op de voorraadwaarde.

19. HANDELSDEBITEUREN

Onder de handelsdebiteuren zijn vorderingen verantwoord op klanten en naastliggende netbeheerders voor de levering van transportdiensten.

De specificatie van de handelsdebiteuren is als volgt:

	31.12.2016	31.12.2015
Transport kleinverbruik	34,9	39,9
Transport grootverbruik	10,0	10,6
Overige debiteuren	18,0	21,8
Totaal nominaal handelsdebiteuren	62,9	72,3
Voorziening	9,2	9,6
Totaal handelsdebiteuren	53,7	62,7

De handelsdebiteuren betreffen posten met een looptijd korter dan één jaar. Gezien het kortlopende karakter van de post handelsdebiteuren is de boekwaarde gelijk aan de reële waarde.

Onder 'transport kleinverbruik' worden de handelsdebiteuren met betrekking tot aansluitingen voor elektriciteit tot en met 3x80 ampère en voor gas tot en met 170.000 m³, alsook opgespoorde gefactureerde fraudegevallen verantwoord. Indien een klant een aansluiting heeft die groter is dan bovengenoemd criterium valt het openstaande saldo onder de categorie 'transport grootverbruik'.

Het debiteurensaldo van leverancier Eneco Consumenten B.V. wordt verantwoord onder 'vorderingen op gelieerde partijen' (zie toelichting 20).

Onder de overige debiteuren worden onder meer de gefactureerde bijdragen voor aansluitingen verantwoord, alsmede de in rekening gebrachte schades aan eigendommen van Stedin.

De specificatie van het verloop van de voorziening is als volgt:

	2016	2015
Voorziening per 1 januari	9,6	10,2
Onttrekkingen gedurende de periode	-3,9	-4,4
Dotaties gedurende de periode	3,5	3,8
Voorziening per 31 december	9,2	9,6

JAARREKENING - TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

Op de handelsdebiteuren wordt de voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht. De voorziening voor oninbaarheid is bepaald middels een risico-inschatting door het management op basis van onder meer klantprofiel, incassostap en ouderdomscategorie.

De specificatie van de uitstaande vorderingen naar ouderdom is als volgt:

	31.12.2016	31.12.2015
Binnen de betalingstermijn	43,8	44,9
Na vervallen van betalingstermijn:		
< 3 maanden	6,0	9,4
3 – 6 maanden	1,6	1,5
6 – 12 maanden	3,9	2,7
> 12 maanden	7,6	13,8
Totaal nominaal handelsdebiteuren	62,9	72,3

De specificatie van de voorziening debiteuren naar ouderdom is als volgt:

	31.12.2016	31.12.2015
Binnen de betalingstermijn	0,8	2,0
Na vervallen van betalingstermijn:		
Tot 3 maanden	0,4	0,2
Tussen 3 en 6 maanden	1,7	0,3
Tussen 6 en 12 maanden	1,4	1,0
Meer dan 12 maanden	4,9	6,1
Totaal voorziening handelsdebiteuren	9,2	9,6

20. VORDERINGEN OP GELIEERDE PARTIJEN

De specificatie van de vorderingen op gelieerde partijen is als volgt:

	31.12.2016	31.12.2015
Eneco Consumenten B.V.	38,9	42,0
Eneco Holding N.V.	-	14,0
Joulz Energy Solutions B.V.	5,4	-
Eneco Zakelijk B.V.	0,9	1,0
Stedin Stoomnetwerken B.V.	7,6	7,7
Stedin CO2 Netwerken B.V.	-	1,6
Oxxio Nederland B.V.	2,0	1,9
Stedin Diensten B.V.	0,4	0,4
Stedin Infradiensten B.V.	3,0	0,1
CityTec B.V.	-	1,2
Overig	0,2	1,3
Totaal vorderingen op gelieerde partijen	58,4	71,2

In toelichting 31 is een nadere toelichting opgenomen ten aanzien van transacties met verbonden partijen.

21. OVERLOPENDE ACTIVA EN OVERIGE VORDERINGEN

De specificatie van de overlopende activa en overige vorderingen is als volgt:

	31.12.2016	31.12.2015
Nog te ontvangen transportopbrengsten	23,6	24,1
Nog te ontvangen overige opbrengsten	8,5	5,7
Overig	0,1	11,4
Totaal overlopende activa en overige vorderingen	32,2	41,2

De nog te ontvangen transportopbrengsten betreffen de nog van leveranciers te ontvangen omzet over de maand december. Deze omzet wordt door de betreffende leveranciers met een vertraging van één maand afgedragen aan Stedin.

Onder overige overlopende activa en overige vorderingen is een bedrag van € 0,3 miljoen (2015: € 1,8 miljoen) opgenomen met betrekking tot onderhanden projecten in opdracht van derden. Dit bestaat uit kosten en een winstoverslag ad. € 0,8 miljoen (2015: € 5,2 miljoen), waarop voor € 0,5 miljoen (2015: € 3,4 miljoen) aan gefactureerde termijnen op in mindering is gebracht.

Per 31 december 2015 is onder de overige overlopende activa en overige vorderingen een kortlopende lening verantwoord voor een bedrag van € 9,0 miljoen. Deze lening is in 2015 verstrekt aan de kopers van een bij Stedin in gebruik zijnde bedrijfslocatie. De rente op deze lening bedroeg 2,5% per 31 december 2015. In december 2016 is deze lening geheel afgelost. Zie ook toelichting 17.

22. LIQUIDE MIDDELEN

Het saldo liquide middelen per 31 december 2016 is met € 35,9 miljoen toegenomen ten opzichte van 31 december 2015. Voor een uitsplitsing van de onderliggende kasstromen wordt verwezen naar het 'Geconsolideerd kasstroomoverzicht' en de bijhorende toelichting.

De liquide middelen bestaan uit banktegoeden met een looptijd korter dan 12 maanden. Deze middelen staan ter vrije beschikking. Voor het verloop in de liquide middelen wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht. Schulden aan kredietinstellingen omvatten de schulden bij diverse bankinstellingen en zijn opgenomen onder de kortlopende schulden.

23. EIGEN VERMOGEN

Aandelenkapitaal

Het aandelenkapitaal betreft het geplaatste en gestorte kapitaal. Voor het verloop in het aandelenkapitaal wordt verwezen naar het 'Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen'.

Per 31 december 2016 en 2015 bestaat het maatschappelijk kapitaal uit 50.000 aandelen met ieder een nominale waarde van € 455. Hiervan zijn 10.000 aandelen geplaatst, waarvan 25% is volgestort.

Per 31 december 2016 wordt het geplaatste aandelenkapitaal gehouden door Eneco Holding N.V., welke deze aandelen gedurende 2016 heeft verworven van N.V. Eneco Beheer, een verbonden partij.

Agioreserve

De agioreserve betreft een kapitaalstorting van € 1.752,4 miljoen ten tijde van de verkrijging van de aandelen van de vennootschappen die over het economisch eigendom van het door Stedin beheerde transportnet beschikten en een conversie van uitstaande leningen van deze overgenomen vennootschappen naar kapitaal middels schuldconversies van € 1.000,0 miljoen.

Overige reserves

De wijze waarop de hoogte van de overige reserves is vastgesteld, wordt weergegeven in toelichting 34. Voor het verloop in de overige reserves wordt verwezen naar het 'Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen'.

Resultaat boekjaar

De specificatie van de voor uitkering beschikbare winst 2016 is weergegeven in toelichting 34.

24. PERSONEELS- EN OVERIGE VOORZIENINGEN

De specificatie van de mutaties in de personeels- en overige voorzieningen is als volgt:

	Personeels- voorzieningen	Reorganisatie voorziening	Overige voorzieningen	Totaal
Per 1 januari 2015	15,9	21,4	0,7	38,0
Dotaties gedurende het jaar	1,1	3,6	3,6	8,3
Onttrekkingen gedurende het jaar	-0,9	-20,2	-0,9	-22,0
Rentetoevoegingen gedurende het jaar	0,3	-	-	0,3
Totaal	16,4	4,8	3,4	24,6
Af: kortlopende verplichting (opgenomen onder 30 Overlopende passiva en overige schulden)	1,1	2,5	1,7	5,3
Per 31 december 2015 - langlopend	15,3	2,3	1,7	19,3
Per 1 januari 2016 - verantwoord	16,4	4,8	3,4	24,6
Herclassificatie - zie toelichting 3	-	-	6,6	6,6
Herrubricering kortlopend gedeelte	-	-	3,9	3,9
Per 1 januari 2016 - aangepast	16,4	4,8	13,9	35,1
Overboeking	3,0	-	-3,0	-
Dotaties gedurende het jaar	2,3	-	4,2	6,5
Vrijval gedurende het jaar	-4,4	-1,2	-3,2	-8,8
Onttrekkingen gedurende het jaar	-1,5	-2,3	-4,1	-7,9
Rentetoevoegingen gedurende het jaar	0,4	-	-	0,4
Totaal	16,2	1,3	7,8	25,3
Af: kortlopende verplichting (opgenomen onder 30 Overlopende passiva en overige schulden)	2,0	0,4	-	2,4
Per 31 december 2016 - langlopend	14,2	0,9	7,8	22,9

Personeelsvoorzieningen

Jubileum- en pensioenvoorziening € 12,6 miljoen (2015: € 15,3 miljoen)

De voorziening voor diensttijd gebonden uitkeringen bestaat uit een jubileumvoorziening en een pensioenvoorziening. Bij het bereiken van het 10-, 20-, 30-, 40- en 50-jarig dienstverband en bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd ontvangen medewerkers een uitkering.

De uitgaven van de personeelsvoorzieningen vinden over een langere periode plaats. De voorziening wordt jaarlijks herrekend op basis van actuele personeelsgegevens en geeft een adequate weergave van de verwachte kasstromen.

JAARREKENING - TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

De belangrijkste veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de berekeningen van de jubileum- en pensioenvoorziening zijn als volgt:

	31.12.2016	31.12.2015
Disconteringsvoet per balansdatum	1,4%	1,8%
Bedrijfsspecifieke periodieke indexering	2,3%	1,3%
Opslag vakantiegeld en sociale lasten	8,0%	8,0%
Toekomstige salarisstijgingen	1,0% - 1,5%	1,0% - 1,2%
Gewogen gemiddelde uitkeringskans	50,4%	86,7%
Gewogen gemiddelde overlevingskans	94,2%	94,0%
Sterftetabel GBM/GBV*	2009-2014	2005-2010

*GBM/GBV = Gehele Bevolking Mannen/Gehele Bevolking Vrouwen

Overige personeelsvoorziening € 3,6 miljoen (2015: € - miljoen)

Onder de overige personeelsvoorzieningen zijn de verplichtingen opgenomen voor uitkeringen als gevolg van loondoorbetaling bij ziekte en uitkeringen bij werkloosheid, omdat Stedin eigenrisicodragers is voor de Werkloosheidswet (WW).

Reorganisatievoorziening

Onder de reorganisatievoorziening zijn vergoedingen en uitkeringen opgenomen die worden betaald aan medewerkers waarmee de arbeidsovereenkomst wordt beëindigd. De vergoedingen en uitkeringen zijn gebaseerd op het Sociaal Plan van Eneco Groep. De reorganisatievoorziening is op individueel niveau berekend op basis van het brutosalaris, de duur van het dienstverband, de verwachting van de duur van het boventallig zijn en een opslag voor werkgeverslasten van 20%. Voor een deel van de voorzieningen is een inschatting gemaakt van het toekomstige verloop van de boventallige medewerkers.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen hebben betrekking op meerdere voorzieningen van uiteenlopende aard, waaronder juridische kwesties.

25. UITGESTELDE BELASTINGVERPLICHTINGEN

De uitgestelde belastingverplichtingen betreffen tijdelijke verschillen tussen de commerciële en fiscale waardering van materiële vaste activa, die hoofdzakelijk betrekking hebben op in het verleden toegepaste versnelde fiscale afschrijvingen op materiële vaste activa.

Het verloop van de uitgestelde belastingverplichtingen is als volgt:

	2016	2015
Boekwaarde per 1 januari	128,7	129,7
Onttrekking	-5,0	-1,0
Boekwaarde per 31 december	123,7	128,7

26. LANGLOPENDE SCHULDEN AAN GELIEERDE PARTIJEN

Per 31 december 2016 zijn de rentedragende leningen tot een bedrag van € 1.156,8 miljoen verkregen van Eneco Holding N.V.. Het rentepercentage van deze leningen bedraagt 4,8% per 31 december 2016 en 2015. Op de leningen wordt tussentijds niet afgelost. De leningen vervallen per 31 december 2018.

In 2016 heeft Eneco Holding N.V. uitstaande leningen tot een bedrag van € 889,1 miljoen verstrekt door N.V. Eneco Beheer aan Stedin Netbeheer B.V. en dochtervennootschappen onder éénsluitende rentecondities overgenomen. Voor rentedragende leningen tot een bedrag van € 883,2 miljoen is de looptijd met één jaar verlengd naar 31 december 2018.

Voor meer informatie over het door Stedin gelopen renterisico wordt verwezen naar toelichting 33.

27. VOORUITONTVANGEN BEDRAGEN

De vooruitontvangen bedragen betreffen voornamelijk bijdragen van derden voor de investeringen in materiële vaste activa.

De specificatie van de vooruitontvangen bedragen is als volgt:

	2016	2015
Ontvangen bijdragen aansluitkosten	402,7	330,2
Overige vooruitontvangen bedragen	2,3	2,8
Boekwaarde per 31 december	405,0	333,0
Het verloop van de ontvangen bijdragen aansluitkosten is als volgt:		
	2016	2015
Boekwaarde per 1 januari	330,2	295,9
Ontvangen bijdragen aansluitkosten	71,6	57,5
Reclassificatie van / (naar) passiva aangehouden voor verkoop	10,5	-15,6
Amortisatie ten gunste van de winst-en-verliesrekening	-9,5	-7,6
Boekwaarde per 31 december	402,8	330,2
Classificatie		
Langlopend	394,0	323,5
Kortlopend (opgenomen onder 30 Overlopende passiva en overige schulden)	11,0	9,5
Totaal vooruitontvangen bedragen	405,0	333,0

De stijging in de langlopende vooruitontvangen bedragen per 31 december 2016 ten opzichte van voorgaand jaar bedraagt € 72,0 miljoen en wordt voornamelijk veroorzaakt door de gedurende 2016 ontvangen bijdragen aansluitkosten tot een bedrag van € 71,6 miljoen.

De vooruitontvangen bedragen worden geamortiseerd over de verwachte levensduur van de gerelateerde materiële vaste activa. De amortisatie van de ontvangen bijdragen aansluitkosten wordt in de winst-en-verliesrekening verantwoord onder overige bedrijfsopbrengsten (zie toelichting 6).

28. HANDELSCREDEITOREN

De handelscrediteuren betreffen met name kortlopende verplichtingen ten aanzien van bedrijfsmiddelen en inhuur van personeel. Alle handelscrediteuren zijn betaalbaar binnen 12 maanden.

29. KORTLOPENDE SCHULDEN AAN GELIEERDE PARTIJEN

De specificatie van de kortlopende schulden aan gelieerde partijen is als volgt:

	31.12.2016	31.12.2015
N.V. Eneco Beheer	-	126,5
Eneco Holding N.V.	288,2	-
Stedin Meetbedrijf B.V.	12,8	1,0
CityTec B.V.	0,8	-
Eneco Warmteproductie Utrecht B.V.	-	0,6
Eneco Energy Trade B.V.	0,4	0,7
Utility Connect B.V.	1,3	0,4
Joulz Energy Solutions B.V.	-	7,9
Eneco B.V.	1,7	2,5
Overig	-	1,0
Totaal kortlopende schulden aan gelieerde partijen	305,2	140,6

In toelichting 31 is een nadere toelichting opgenomen ten aanzien van transacties met verbonden partijen.

30. OVERLOPENDE PASSIVA EN OVERIGE SCHULDEN

De specificatie van de overlopende passiva en de overige schulden is als volgt:

	31.12.2016	31.12.2015
Omzetbelasting	36,1	34,0
Inkoopverplichtingen	18,5	17,2
Reservering personeelskosten	18,9	20,0
Kortlopend gedeelte voorzieningen (zie toelichting 24)	2,4	9,2
Kortlopende vooruitontvangen bedragen (zie toelichting 27)	11,0	9,5
Overig	64,6	62,3
Totaal overlopende passiva en overige schulden	151,5	152,2

Inkoopverplichtingen

De inkoopverplichtingen betreffen de nog te verrekenen administratieve netverliezen en een reservering voor de nog te ontvangen facturen uit hoofde van transportinkopen.

Reservering personeelskosten

De reservering personeelskosten betreft alle verplichtingen aan het personeel – met uitzondering van het kortlopende deel van de personeelsvoorzieningen – die naar verwachting binnen 12 maanden na balansdatum zullen worden afgewikkeld. Deze post omvat nog te betalen salarissen, vakantiedagen, winstuitkeringen en overige nog te betalen personeelslasten.

Overig

De overige overlopende passiva en overige schulden bestaan onder andere uit de nog te betalen loonheffing € 7,7 miljoen (2015: € 6,8 miljoen), pensioenpremies € 1,9 miljoen (2015: € 1,7 miljoen), vooruitontvangen bedragen € 2,2 miljoen (2015: € 6,2 miljoen), concessievergoedingen en precarioheffingen € 15,9 miljoen (2015: € 6,5 miljoen) en reserveringen voor nog te ontvangen facturen inzake vóór balansdatum geleverde goederen en/of diensten € 36,2 miljoen (2015: 39,7 miljoen).

Per 31 december 2016 zijn hier bedragen opgenomen met betrekking tot onderhanden projecten in opdracht van derden, voor een bedrag van € 0,7 miljoen (2015: € 1,4 miljoen). Dit bestaat uit kosten voor een bedrag van € 6,7 miljoen (2015: € 2,1 miljoen) waarop voor een bedrag van € 7,4 miljoen (2015: € 3,3 miljoen) aan gefactureerde termijnen op in mindering is gebracht. Daarnaast is ultimo 2015 tevens een verliesvoorziening opgenomen voor een bedrag van € 0,2 miljoen.

31. VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden maatschappijen betreffen de directe en indirecte dochterondernemingen van Eneco Holding N.V. alsmede managementleden van Stedin. Stedin is uiteindelijk een volledige dochteronderneming van Eneco Holding N.V.. Stedin voldoet aan de in artikel 18 lid 1 van de Elektriciteitswet 1998 gestelde eisen, wat betreft de financiële verhouding met verbonden maatschappijen.

Transacties tussen de vennootschap en haar deelnemingen die zijn opgenomen in de consolidatie worden geëlimineerd. Deze transacties worden derhalve niet afzonderlijk toegelicht. Op vorderingen met verbonden partijen is geen voorziening voor oninbaarheid gevormd.

Binnen het kader van haar normale bedrijfsvoering sluit de vennootschap een aanzienlijk aantal transacties af met de aandeelhouder en verbonden maatschappijen. De verkopen aan en inkopen van verbonden partijen hebben plaatsgevonden volgens voorwaarden die in het normale economische verkeer met derden gebruikelijk zijn. Op grond van artikel 43 lid 6 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 32 lid 7 van de Gaswet, worden hieronder de overeenkomsten gemeld die Stedin kende met verbonden maatschappijen in het verslagjaar 2016, die een bedrag van € 4,5 miljoen te boven gaan. Ook worden de overige relevante relaties met verbonden maatschappijen weergegeven.

Eneco Consumenten B.V.

Vanuit het verplicht leveranciersmodel factureert Eneco Consumenten B.V. op haar nota aan klanten ook de kosten voor transport- en aansluitdiensten. In totaal is in 2016 voor een bedrag van € 388,2 miljoen door Eneco Consumenten B.V. ten behoeve van Stedin aan haar klanten gefactureerd (2015: € 412,3 miljoen). Deze omzet komt toe aan Stedin en per eind 2016 heeft Stedin uit dien hoofde een vordering van € 38,9 miljoen op Eneco Consumenten B.V. (2015: vordering € 42,0 miljoen).

Eneco Holding N.V.

Per 31 december 2016 is de verplichting aan Eneco Holding N.V. € 288,2 miljoen (2015: vordering € 14,0 miljoen). De mutatie ten opzichte van voorgaand jaar wordt in belangrijke beïnvloed door de omvang van de 'cash pooling' activiteiten alsmede door de verrekening in rekening-courant van af te dragen vennootschapsbelasting € 34,6 miljoen en te vergoeden rente op rentedragende leningen € 34,2 miljoen.

Stedin Stoomnetwerken B.V.

De vordering op Stedin Stoomnetwerken B.V. tot een bedrag van € 7,6 miljoen (2015: vordering € 7,7 miljoen) heeft betrekking op een reguliere rekening-courant verhouding waaraan geen specifieke overeenkomst tot dienstverlening ten grondslag ligt.

Stedin Meetbedrijf B.V.

In 2015 bedragen de door Stedin Meetbedrijf B.V. doorbelaste kosten verband houdend met kleinverbruik meters € 38,8 miljoen. De hieraan gerelateerde (gereguleerde) kleinverbruiksactiviteiten zijn in het vierde kwartaal 2015 geïntegreerd in Stedin Netbeheer B.V. en Stedin Operations B.V.

Per 31 december 2016 heeft Stedin een verplichting van € 12,8 miljoen aan Stedin Meetbedrijf B.V. (2015: verplichting € 1,0 miljoen).

Joulz Energy Solutions B.V.

Stedin heeft een dienstverleningsovereenkomst met Joulz Energy Solutions B.V. In 2016 is door Joulz Energy Solutions B.V. voor € 85,2 miljoen (2015: € 78,5 miljoen) aan werkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van Stedin. Per 31 december 2016 heeft Stedin een vordering van € 5,4 miljoen op Joulz Energy Solutions B.V. (2015: verplichting € 7,9 miljoen) voornamelijk als gevolg van vooruitbetalingen op uitbestede werkzaamheden..

Stedin Infradiensten B.V.

Per 31 december 2016 is de vordering op Stedin Infradiensten B.V. € 3,0 miljoen (2015: vordering € 0,1 miljoen). In 2016 heeft Stedin Netbeheer B.V. niet gereguleerde activa en diensten (verhuur van transformatoren) aan Stedin Infradiensten B.V. overgedragen tegen een koopsom van € 8,5 miljoen.

Eneco B.V.

In 2016 bedraagt het totaal aan kosten die Eneco B.V. aan Stedin heeft doorbelast in het kader van met name beheerwerkzaamheden voor ICT € 16,9 miljoen (2015: € 10,6 miljoen). Per 31 december 2016 heeft Stedin een verplichting van € 1,7 miljoen aan Eneco B.V. (2015: verplichting € 2,5 miljoen).

N.V. Eneco Beheer

Per 31 december 2016 zijn er geen openstaande vorderingen op en/of verplichtingen aan N.V. Eneco Beheer (2015: verplichting € 126,5 miljoen). Dit is een mutatie van € 126,5 miljoen ten opzichte van voorgaand jaar. De mutatie ten opzichte van voorgaand jaar wordt in belangrijke beïnvloed door de omvang van de 'cash pooling' activiteiten, de verrekening in rekening-courant van gedeclareerd dividend 2015 € 175,9 miljoen, te betalen beheervergoeding € 6,4 miljoen en te vergoeden rente op rentedragende leningen € 21,3 miljoen.

32. NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Aansprakelijkheidsverklaring

Voor Stedin Netbeheer B.V. is door Eneco Holding N.V. een hoofdelijke aansprakelijkheidsverklaring afgegeven zoals bedoeld in artikel 403, lid 1, sub f, Titel 9 Boek 2 BW.

Fiscale eenheid

Stedin maakt deel uit van de fiscale eenheid Eneco Holding N.V. voor de vennootschapsbelasting en is uit dien hoofde hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschuld van de fiscale eenheid als geheel.

Inkoopverplichting energie

Stedin is inkoopverplichtingen voor energie aangegaan ten behoeve van de compensatie van het administratief en technisch netverlies. De verplichting op basis van de 2016 tarieven bedraagt € 95,3 miljoen waarvan € 33,6 vervalt in 2017. (2015: € 33,4 miljoen per jaar). In 2016 is de looptijd van het inkoopcontract met twee jaren verlengt naar 31 december 2019.

Investeringsverplichting

Ultimo 2016 is Stedin investeringsverplichtingen aangegaan voor een totaalbedrag van € 114,5 miljoen (2015: € 159,0 miljoen). Voor het jaar 2017 bedraagt de verplichting € 34,5 miljoen, voor 2018 € 42,1 miljoen, voor 2019 € 29,2 miljoen, en voor 2020 € 8,7 miljoen. Deze investeringsverplichting heeft voornamelijk betrekking op investeringen in slimme meters.

Exploitatieverplichting

De exploitatieverplichtingen die Stedin is aangegaan bedragen ultimo 2016 € 8,1 miljoen (2015 € 0,6 miljoen). Deze vervallen als volgt: in het jaar 2017 € 0,6 miljoen, in 2018 € 0,5 miljoen en in 2019 en volgende jaren € 7,0 miljoen.

Leaseverplichtingen

De leaseverplichtingen hebben betrekking op het wagenpark en de huurverplichtingen voor onroerend goed. De leaseverplichtingen betreffen de nominale waarde van de schuld en vervallen als volgt:

	31.12.2016		31.12.2015	
	Huur	Wagenpark	Huur	Wagenpark
Binnen 1 jaar	7,6	11,7	7,3	12,2
Binnen 1 tot 5 jaar	25,6	25,2	27,0	28,4
Na 5 jaar	22,4	1,4	25,4	2,4
Totaal	55,6	38,3	59,7	43,0

Overige verplichtingen en verstrekte garanties

Stedin Netbeheer B.V. heeft een parent company garantie ontvangen van Eneco Holding N.V. ten aanzien van de verkoop van het hoogspanningsnet Zuid-Holland, voor een maximaal bedrag van € 25,0 miljoen voor een periode van vijf jaar en zes maanden vanaf 1 januari 2015.

Resultaten meetdomein

De tarieven die Stedin als netbeheerder in rekening brengt voor de huur van kleinverbruiksmeters zijn gereguleerd en gebaseerd op de Ministeriële Regeling Meettarieven (MR). Hierin is geregeld hoe ACM deze tarieven vaststelt. De maximale tarieven die netbeheerders mogen hanteren zijn op dit moment gebaseerd op de tarieven van 2005, plus een jaarlijkse inflatiecorrectie op basis van de consumentenprijsindex. Sinds 2011 monitort ACM de kosten die gemoeid zijn met het uitvoeren van de meettaak. Hierbij is het de bedoeling dat het project Grootschalig Aanbieden Slimme meters uit de behaalde rendementen gefinancierd kan worden. De MR borgt dat de consument uiteindelijk niet meer dan de kostendekkende tarieven betaalt en dat de netbeheerders geen overwinsten behalen. Om dit te bereiken kan ACM de behaalde rendementen in toekomstige tarievenbesluiten betrekken. Volgens onze huidige inschattingen heeft Stedin op dit moment voldoende rendement gerealiseerd om de invoering van de slimme meter zonder tariefstijgingen te financieren. Het is mogelijk dat er daarna overwinsten zullen overblijven. Stedin verwacht dat ACM na de grootschalige aanbidding van slimme meters eventueel resterende overwinsten zal verrekenen, waarschijnlijk door middel van lagere tarieven. De ruwe schatting van de overwinsten tot en met 2015 (exclusief heffingsrente) bedraagt ongeveer € 160 miljoen.

Wet onafhankelijk netbeheer (WON)

Overdracht van het beheer en eigendom van de hoogspanningsnetten aan de landelijke netbeheerder TenneT heeft in 2015 plaatsgevonden.

Juridische procedures

Stedin is betrokken bij een aantal juridische en regulatorische claims en procedures die verband houden met de bedrijfsactiviteiten, ofwel als eiser ofwel als gedaagde. Het management zorgt ervoor dat deze zaken goed behartigd worden. De bedragen die bij sommige van deze zaken worden geëist zijn significant voor de geconsolideerde jaarrekening. Aansprakelijkheden en voorwaardelijke verplichtingen in relatie tot deze claims en procedures worden periodiek beoordeeld op basis van de meest recente beschikbare informatie. Hierbij wordt regelmatig gebruik gemaakt van de adviezen van juristen en andere specialisten. Een voorziening wordt alleen getroffen als een negatieve uitkomst van de procedure 'waarschijnlijk' wordt geacht en het bedrag van het verwachte verlies redelijkerwijs kan worden ingeschat. De daadwerkelijke uitkomst van een claim of procedure kan anders zijn dan de eerder ingeschatte aansprakelijkheid, en als gevolg daarvan een materieel negatief effect hebben op de financiële prestaties en positie van Stedin.

Stedin heeft een beperkt aantal claims van klanten met private netten ontvangen, waarbij terugbetaling van aansluit- en transporttarieven wordt gevorderd. Deze claims hebben betrekking op het oordeel van het College van Beroep voor het bedrijfsleven, dat 'net-op-net'-aansluitingen van gelijk spanningsniveau niet als aansluiting kwalificeerden vanwege de wettelijke definitie van 'aansluiting' tot 1 januari 2014. Dit vraagstuk staat bekend als de Dobbestroom-problematiek. Naar het oordeel van Stedin is het niet 'waarschijnlijk' dat deze claims leiden tot een negatieve uitkomst en derhalve is geen voorziening getroffen.

33. FINANCIËLE RISICO'S EN RISICOBEEHERSING

Algemeen

Stedin is blootgesteld aan een aantal financiële risico's die voortvloeien uit haar normale bedrijfsuitoefening. Stedin onderscheidt de volgende financiële risico's:

- Marktrisico
- Kredietrisico
- Liquiditeitsrisico

Het beleid van Stedin is erop gericht de negatieve gevolgen van onvoorziene omstandigheden op de financiële resultaten te minimaliseren. De doelstellingen die hiervoor zijn geformuleerd, zijn afgeleid van de strategische doelstellingen. Op basis van deze doelstellingen zijn procedures en richtlijnen opgesteld die ten minste eenmaal per jaar worden geëvalueerd en indien nodig aangepast.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat wordt gelopen over waardeveranderingen in huidige of toekomstige kasstromen en financiële instrumenten die het gevolg zijn van veranderingen in marktprijzen, markttrente en wisselkoersen.

Prijrisico

Het prijrisico voor Stedin beperkt zich tot de inkoopprijs van elektriciteit voor de compensatie van het technisch en administratief netverlies, de inkoop van transport en de indexering van materiaal- en arbeidskosten. Hier volgt Stedin de marktprijs welke in het reguleringsmodel met een vertraging aan eindverbruikers wordt doorbelast. Elektriciteit voor de compensatie van het geschatte netverlies wordt voor 90% op gezette tijdstippen vooraf ingekocht. Deze methodiek vermindert het inkooprisico.

Renterisico

Renterisico is het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van een renteverandering in de markt. Het renterisico wordt beheerst door de centrale Treasury-afdeling van Eneco Holding N.V. Het renterisicobeleid van Eneco Holding N.V. is gericht op het beheersen van de netto financieringslasten voor fluctuaties in de markttrente. Hiertoe wordt uitgegaan van een bepaalde bandbreedte voor de verhouding tussen vast- en variabel rentende leningen.

Indien alle overige variabelen constant blijven, zal een algemene stijging van Euribor (voor een periode van twaalf maanden) met 1%-punt naar schatting leiden tot een daling van het resultaat vóór belastingen met € 11,6 miljoen (2015: € 11,6 miljoen). In 2016 en 2015 heeft Stedin geen afgeleide financiële instrumenten gebruikt.

Vreemde valutarisico

Vreemde valutarisico is het risico dat Stedin loopt bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van koersveranderingen in vreemde valuta.

De Treasury-afdeling van Eneco Holding N.V. is verantwoordelijk voor de beheersing van de valutarisico's van de groep, waaronder Stedin. De in de consolidatie van Eneco Holding N.V. opgenomen vennootschappen mogen zonder instemming van de Treasury afdeling geen open posities (exclusief commodity gerelateerde financiële instrumenten) in vreemde valuta aanhouden die groter zijn dan € 250.000. Op basis van de totale positie in een vreemde valuta en de bijbehorende vastgestelde limiet voor open posities bepaalt de Treasury-afdeling of hedging gewenst is en welke strategie daarbij zal worden gevolgd. Valutarisico's verbonden aan de commodity gerelateerde financiële instrumenten worden overeenkomstig het prijsrisico beheerst.

Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico van een verlies dat ontstaat doordat een tegenpartij of de garantiesteller van de tegenpartij niet aan haar contractuele verplichtingen kan voldoen. Het kredietrisico betreft voornamelijk debiteurenrisico, wat gesplitst kan worden naar voornamelijk groot- en kleinverbruik klanten (gereguleerd).

Stedin voert een actief beleid om het kredietrisico te minimaliseren. Kredietrisico's worden beperkt door actieve incasso-activiteiten en kredietlimieten voor zakelijke partijen, waar relevant. Bij het niet voldoen aan de verplichtingen kan besloten worden om partijen af te sluiten van zowel het elektriciteit- als het gasnet. Ten aanzien van de kleinverbruik klanten ligt het kredietrisico sinds de invoering van het leveranciersmodel bij de energieleveranciers, waarmee het concentratierisico is toegenomen. Hiervoor zijn diverse risico mitigerende maatregelen geïmplementeerd, waaronder periodieke monitoring en rapportage van het risicoprofiel van de energieleveranciers.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat men over onvoldoende middelen beschikt om aan de directe verplichtingen te voldoen.

Stedin is samen met haar dochterondernemingen een kapitaalintensief bedrijf. Het financieringsbeleid is gericht op het ontwikkelen en onderhouden van een optimale financieringsstructuur rekening houdend met de huidige activabasis en het investeringsprogramma. Uitgangspunten zijn toegang tot de kapitaalmarkt en flexibiliteit tegen acceptabele financieringskosten. Financieringen worden door Eneco Holding N.V. centraal aangetrokken en intern aangewend. Dochterondernemingen worden gefinancierd met een combinatie van eigen vermogen en intercompany leningen. Financieringen binnen Stedin hebben over het algemeen een langlopend karakter zonder aflossingsverplichting. Deze financieringen worden aangetrokken van Eneco Holding N.V.

Maandelijkse rente-afrekeningen worden via rekening couranten verrekend met de betrokken partijen.

Om te voorkomen dat Stedin niet in staat is te voldoen aan haar financiële verplichtingen wordt een groot belang gehecht aan het beheersen van alle hiervoor vermelde risico's. Daarnaast wordt de liquiditeitsbehoefte gepland op basis van lange, middellange en korte termijn prognoses. Deze behoefte wordt door de centrale Treasury-afdeling van Eneco Holding N.V. afgezet tegenover de beschikbare middelen.

JAARREKENING - TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

In het Besluit Financieel Beheer Netbeheerders (BFBN) staan vier financiële ratio's gedefinieerd waar netbeheerders zich aan dienen te houden. Stedin bewaakt haar financiële positie met behulp van deze ratio's en per ultimo 2016 valt Stedin binnen de door de BFBN gestelde normen. Tevens heeft Stedin per 20 september 2016 een S&P credit rating van A- (stable outlook) toegekend gekregen en daarmee heeft Stedin een 'investment grade' kredietwaardigheid.

	Norm	Eenheid	2016	2015	2015
				Aangepast	Verantwoord
EBIT		x mln. €	195,2	273,7	273,7
Bruto Rentelasten		x mln. €	55,5	55,6	55,6
Ratio EBIT / Bruto rentelasten	≥ 1,7		3,5	4,9	4,9
FFO ¹		x mln. €	384,9	450,6	440,1
Bruto Rentelasten		x mln. €	55,5	55,6	55,6
Ratio FFO / Bruto rentelasten	≥ 2,5		6,9	8,1	7,9
FFO ¹		x mln. €	329,4	395,0	384,5
Totale schuld		x mln. €	1.812,5	1.835,5	1.844,6
Ratio FFO / Totale schuld	≥ 11%	%	18,2%	21,5%	20,8%
Totale schuld		x mln. €	1.812,5	1.835,5	1.844,6
Som totale schuld en eigen vermogen		x mln. €	4.781,0	4.687,9	4.697,0
Solvabiliteit	≤ 70%	%	37,9%	39,2%	39,3%

¹De FFO (Funds from Operations) definitie zoals vastgelegd in het 'Besluit Financieel Beheer Netbeheerders' voor de bepaling van de ratio FFO/renteresultaat wijkt enigszins af van de definitie voor de ratio FFO/Totale schuld.

Berekeningswijze BFBN ratio's

Wijzigingen in presentatie

De berekeningswijze voor de gepresenteerde BFBN ratio's is consistent toegepast in 2016 en 2015. Echter als gevolg van de in toelichting 3 verantwoorde wijzigingen in presentatie zijn de volgende, in 2015, gepresenteerde grootheden aangepast:

- FFO - toename van € 6,6 miljoen als gevolg een herrubricering van personeels- en overige verplichtingen begrepen onder de kortlopende schulden naar voorzieningen;
- Totale schuld - afname van € 9,1 miljoen als gevolg een herrubricering van vooruitontvangen bijdragen van kortlopende naar langlopende schulden;
- Som totale schuld en eigen vermogen - afname van € 9,1 miljoen als gevolg een herrubricering van vooruitontvangen bijdragen van kortlopende naar langlopende schulden.

EBIT / Bruto rentelasten

Het bedrijfsresultaat voor rente en belasting gedeeld door de bruto rentelasten.

FFO / Bruto rentelasten

De som van de netto winst uit gewone bedrijfsuitoefening, afschrijvingen, amortisatie, desinvesteringen, latente belastingen, vrijval ontvangen bijdragen aansluitkosten, overige kostenposten waarvoor geen kasgeld noodzakelijk is en bruto rentelasten gedeeld door de bruto rentelasten.

FFO / Totale schuld

De som van de netto winst uit gewone bedrijfsuitoefening, afschrijvingen, amortisatie, desinvesteringen, latente belastingen, vrijval ontvangen bijdragen aansluitkosten en overige kostenposten waarvoor geen kasgeld noodzakelijk is gedeeld door de totale schuld. Op de totale schuld zijn de bijdragen aansluitkosten in mindering gebracht en het te betalen dividend toegevoegd.

Solvabiliteit

De totale schuld, gecorrigeerd voor de bijdragen aansluitkosten en het te betalen dividend, gedeeld door de som van de totale schuld en het eigen vermogen inclusief minderheidsbelangen en preferente aandelen.

34. WINSTBESTEMMING

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

In artikel 28 van de statuten van de vennootschap is bepaald dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders bevoegd is tot bestemming van de winst, onder meer met:

- inachtneming van de uitvoering van de aan de netbeheerder bij wet opgedragen taken en verplichtingen om zijn netten in werking te hebben, te vernieuwen, te onderhouden en uit te breiden en met
- de bepaling dat het bestuur goedkeuring moet verlenen aan een uitkering, waarbij het bestuur die goedkeuring slechts kan weigeren indien het weet of redelijkerwijs behoort te voorzien dat de vennootschap na de uitkering niet zal kunnen blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden.

Voorstel tot bestemming van het resultaat over het boekjaar 2016

Conform eerder besluit van de Raad van Commissarissen is de basis voor de berekening van de overige reserves vastgesteld op een gemiddelde maandomzet. Op grond van de stand van de overige reserves hoeft derhalve niets aan de overige reserves te worden toegevoegd en is de gehele winst over 2016 van € 116,1 miljoen voor uitkering beschikbaar. Voorgesteld wordt echter geen winst uit te keren en het gehele resultaat aan de overige reserves toe te voegen.

In afwachting van het besluit van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders is dit voorstel niet verwerkt in de jaarrekening. In 2016 is € 175,9 miljoen uitgekeerd als dividend over 2015.

35. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Ingevolge het handhavingsbesluit van de Autoriteit Consument & Markt (ACM) van 3 december 2015 respectievelijk het besluit op bezwaar van 20 juni 2016 dient Eneco Holding N.V., aandeelhouder van Stedin Netbeheer B.V., conform de Wet Onafhankelijke Netbeheerders uiterlijk 31 januari 2017 te zijn gesplitst in enerzijds een zogenaamde 'Netwerkgroep', met de netbeheeractiviteiten en anderzijds een zogenaamd 'Energiebedrijf', actief op het gebied van onder meer energielevering, energiehandel en energieproductie.

Eneco Holding N.V. geeft gevolg aan dit besluit door het 'Energiebedrijf' los te maken van de huidige topvennootschap Eneco Holding N.V.. Op 31 januari 2017 zullen daartoe alle aandelen die door Eneco Holding N.V. worden gehouden in het (a.s.) 'Energiebedrijf' worden overgedragen aan de 53 gemeentelijke aandeelhouders van Eneco Holding N.V.. Stedin Netbeheer B.V. en enkele zusterbedrijven zullen onder Eneco Holding N.V. gepositioneerd blijven.

De splitsing van Eneco Holding N.V. per 31 januari 2017 heeft geen direct bestuurlijke, operationele of financiële invloed op Stedin.

ENKELVOUDIGE JAARREKENING 2016

ENKELVOUDIGE WINST-EN-VERLIESREKENING OVER HET JAAR GEËINDIGD PER 31 DECEMBER 2016

(Bedragen in € 1.000.000)	2016	2015
Resultaat deelnemingen	157,2	273,4
Overige resultaten na belastingen	-41,1	-97,5
Netto resultaat	116,1	175,9

ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

(Bedragen in € 1.000.000)	Toelichting	31.12.2016	31.12.2015
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	2,7	3,5	
Materiële vaste activa	133,9	94,6	
Financiële vaste activa	4 4.626,9	4.468,9	
Totaal vaste activa		4.763,5	4.567,0
Vlottende activa			
Handelsdebiteuren	51,1	58,4	
Vorderingen op gelieerde partijen	5 91,7	393,1	
Overlopende activa en overige vorderingen	30,3	26,8	
Liquide middelen	103,9	15,0	
Totaal vlottende activa		277,0	493,3
Totaal activa		5.040,5	5.060,3
EIGEN VERMOGEN EN PASSIVA			
Eigen vermogen			
Aandelenkapitaal	6 1,1	1,1	
Agio reserve	2.752,4	2.752,4	
Overige reserves	98,9	98,9	
Resultaat boekjaar	116,1	175,9	
Totaal eigen vermogen		2.968,5	3.028,3
Voorzieningen			
Personeels- en overige voorzieningen	13,2	7,3	
Totaal voorzieningen		13,2	7,3
Langlopende verplichtingen			
Uitgestelde belastingverplichtingen	123,6	128,6	
Langlopende schulden aan gelieerde partijen	7 348,0	348,0	
Vooruitontvangen bedragen	1,8	2,3	
Totaal langlopende verplichtingen		473,4	478,9
Kortlopende verplichtingen			
Handelscrediteuren	33,5	30,8	
Kortlopende schulden aan gelieerde partijen	8 1.446,5	1.410,0	
Overlopende passiva en overige schulden	9 105,4	105,0	
Totaal kortlopende verplichtingen		1.585,4	1.545,8
Totaal eigen vermogen en passiva		5.040,5	5.060,3

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE JAARREKENING

1. GRONDSLAGEN VOOR FINANCIËLE VERSLAGGEVING VOOR DE ENKELVOUDIGE JAARREKENING

Algemene informatie

De enkelvoudige jaarrekening van Stedin is opgesteld op basis van de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. De vennootschap heeft op basis van artikel 362, lid 8, Titel 9 Boek 2 BW de enkelvoudige jaarrekening opgesteld op basis van de grondslagen voor financiële verslaggeving die zijn toegepast in de geconsolideerde jaarrekening. De beschrijving van de activiteiten en de structuur van de onderneming zoals opgenomen in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening is eveneens van toepassing op de enkelvoudige jaarrekening.

De dochterondernemingen, waarop invloed van betekenis wordt uitgeoefend, zijn gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde. De nettovermogenswaarde wordt bepaald volgens de grondslagen die worden gehanteerd in de geconsolideerde jaarrekening. De eerste verwerking in de enkelvoudige jaarrekening geschiedt tegen verkrijgingprijs. Vervolgens wordt de waarde van deze deelnemingen aangepast met het aandeel van Stedin in de resultaten van de deelneming, gebaseerd op de grondslagen van bepaling van het resultaat zoals toegepast in de geconsolideerde jaarrekening, en met het aandeel in de overige mutaties in het eigen vermogen van de deelneming die na acquisitiedatum aan Stedin toerekenbaar zijn.

Een samenvatting van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaggeving, alsmede een samenvatting van de kritische schattingen en veronderstellingen zijn opgenomen in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Wijzigingen in presentatie

Stedin heeft per 1 januari 2016 de volgende wijzigingen in presentatie doorgevoerd in haar enkelvoudige jaarrekening.

Balans

Per 1 januari 2016 is de presentatie van de posten begrepen onder de vlottende activa in de enkelvoudige jaarrekening geharmoniseerd met de presentatie volgens de geconsolideerde jaarrekening.

Per 1 januari 2016 is Stedin overgegaan naar een éénduidigere presentatie van de vlottende activa in zowel de geconsolideerde als de enkelvoudige balans. Hierdoor verbetert het inzicht in de samenstelling en ontwikkeling van de diverse componenten binnen de vlottende activa. Als gevolg van deze overgang zijn de overlopende activa en overige vorderingen ultimo 2015 met € 42,8 miljoen afgenomen. Deze afname ziet toe op de verantwoording van enerzijds een overboeking van € 66,9 miljoen naar te vorderen vennootschapsbelasting en verrekend in rekening-courant met gelieerde partijen en anderzijds een overboeking van € 24,1 miljoen aan nog te ontvangen transportopbrengsten vanuit de handelsdebiteuren.

JAARREKENING - TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE JAARREKENING

De volgende aanpassing van de vergelijkende cijfers over 2015 is verwerkt:

	2015	2015
	Aangepast	Verantwoord
Handelsdebiteuren	58,4	82,5
Vorderingen op gelieerde partijen	393,1	326,2
Overlopende activa en overige vorderingen	26,8	69,6
Liquide middelen	15,0	15,0
Totaal vlottende activa	493,3	493,3

2. ENKELVOUDIGE WINST-EN-VERLIESREKENING

De verbetering van de overige resultaten na belastingen ten opzichte van voorgaand jaar wordt grotendeels veroorzaakt door een lagere vergoeding aan dochtervennootschappen ter dekking van afschrijvings- en overige bedrijfskosten en geïnvesteerd vermogen als gevolg van een daling van de gehanteerde vermogenskostenvoet. Zie tevens toelichting 10.

Bovenstaande verbetering wordt deels gemitigeerd door een lagere gereguleerde netto-omzet als gevolg van, met name lagere tarieven voor gas, zoals vastgesteld door de Autoriteit Consument en Markt voor het jaar 2016 en een stijging van de bedrijfskosten.

3. PERSONEELSKOSTEN

De specificatie van de personeelskosten is als volgt:

	2016	2015
Lonen en salarissen	53,2	48,3
Sociale lasten	6,6	6,2
Pensioenlasten	6,5	6,2
	66,3	60,7
Inleen	30,6	23,8
Overige personeelskosten	7,4	5,9
Totaal personeelskosten	104,3	90,4

De specificatie van het gemiddelde aantal FTE's is als volgt:

(in FTE's)	2016	2015
Dienstverband Stedin Netbeheer B.V.	850	844
Inhuur Stedin Netbeheer B.V.	297	278
Gemiddeld aantal personeelsleden	1.147	1.122

Voor een toelichting op de bestuurders en commissarissen wordt verwezen naar toelichting 13 in de 'Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening'.

4. FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Dochterondernemingen

De nettovermogenswaarde van de dochterondernemingen opgenomen in de balans is als volgt:

(Bedragen in € 1.000.000)	31.12.2016	31.12.2015
Netto vermogenswaarde dochterondernemingen	4.621,7	4.464,5

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt:

(Bedragen in € 1.000.000)	Aandeel in dochter- ondernemingen	Ov. fin. vaste activa en kapitaalbelang	Totaal
Stand per 1 januari 2015	4.191,1	5,4	4.196,5
Nieuw verstrekte leningen	-	0,9	0,9
Aflossing verstrekte leningen	-	-1,9	-1,9
Resultaat deelnemingen	273,4	-	273,4
Boekwaarde per 31 december 2015	4.464,5	4,4	4.468,9
Stand per 1 januari 2016	4.464,5	4,4	4.468,9
Nieuw verstrekte leningen	-	3,1	3,1
Aflossing verstrekte leningen	-	-2,3	-2,3
Resultaat deelnemingen	157,2	-	157,2
Boekwaarde per 31 december 2016	4.621,7	5,2	4.626,9

De volgende vennootschap wordt per 31 december 2016 en 2015 aangemerkt als overige kapitaalbelangen van Stedin. Het vermelde percentage geeft het aandeel in het kapitaal weer:

Energie Data Service Nederland (EDSN) B.V., Lelystad	18,69%
--	--------

Het kapitaalbelang in EDSN is gewaardeerd op verkrijgingsprijs.

Voor het overzicht met dochtermaatschappijen wordt verwezen naar toelichting 16 in de 'Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening'.

Ontvangen aflossingen en nieuw verstrekte leningen

In 2016 is conform de financieringsovereenkomsten € 2,3 miljoen aan aflossingen ontvangen op reeds bestaande leningen. Daarnaast zijn in 2016 leningen verstrekt voor een totaalbedrag van € 3,1 miljoen. Van de uitstaande leningen heeft € 6,4 miljoen (2015: € 5,7 miljoen) betrekking op leningen verstrekt aan Energie Data Services Nederland B.V.. Van deze uitstaande leningen vervalt een bedrag van € 1,8 miljoen (2015: € 1,9 miljoen) binnen twaalf maanden en is opgenomen onder overlopende activa en overige vorderingen. Het rentepercentage op de verstrekte leningen varieert van 1,0% tot 2,6%. De leningen hebben een looptijd van 5 jaar en vervallen op diverse data tot en met 31 december 2022. De leningen zijn verstrekt onder afgegeven faciliteiten tot een bedrag van € 16,6 miljoen.

5. VORDERINGEN OP GELIEERDE PARTIJEN

De specificatie van de vorderingen op gelieerde partijen is als volgt:

(Bedragen in € 1.000.000)	31.12.2016	31.12.2015
Dochtervennootschappen	33,4	222,4
Eneco Consumenten B.V.	38,9	41,9
Oxxio Nederland B.V.	2,0	1,9
Stedin CO2 Netwerken B.V.	-	1,6
Stedin Stoomnetwerken B.V.	7,6	7,6
Stedin Infradiensten B.V.	-	-
Eneco Holding N.V.	-	108,4
Eneco Zakelijk B.V.	0,9	1,0
Joulz Energy Solutions B.V.	6,7	-
CityTec B.V.	0,5	1,0
Stedin Meetbedrijf B.V.	1,1	6,4
Overig	0,6	0,9
Totaal vorderingen op gelieerde partijen	91,7	393,1

Dochtervennootschappen

De vordering op de dochtervennootschappen betreft een saldo mede ontstaan door de saldogeregulaties tussen de bankrekeningen van Stedin en haar dochtervennootschappen.

Voor een nadere toelichting op de vorderingen op gelieerde partijen wordt verwezen naar toelichting 31 in de 'Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening'.

6. EIGEN VERMOGEN

Voor een nadere toelichting op het eigen vermogen wordt verwezen naar toelichting 23 in de 'Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.'

7. LANGLOPENDE SCHULDEN AAN GELIEERDE PARTIJEN

De langlopende leningen aan gelieerde partijen zijn verkregen van Eneco Holding N.V.. Het rentepercentage van de leningen bedraagt 4,8% per 31 december 2016 en 2015. De looptijd van de langlopende leningen eindigt op 31 december 2018. Op de leningen wordt tussentijds niet afgelost.

In 2016 heeft Eneco Holding N.V. uitstaande leningen tot een bedrag van € 98,0 miljoen verstrekt door N.V. Eneco Beheer onder éénsluitende condities overgenomen.

Voor meer informatie over het door Stedin gelopen renterisico wordt verwezen naar toelichting 33 in de 'Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening'.

8. KORTLOPENDE SCHULDEN AAN GELIEERDE PARTIJEN

De specificatie van de kortlopende schulden aan gelieerde partijen is als volgt:

(Bedragen in € 1.000.000)	31.12.2016	31.12.2015
Dochtervennootschappen	1.220,1	1.336,4
Eneco Holding N.V.	223,1	-
N.V. Eneco Beheer	-	61,5
Joulz Energy Solutions B.V.	-	8,2
Eneco B.V.	1,6	1,8
Eneco Energy Trade B.V.	0,4	0,7
Overig	1,3	1,4
Totaal schulden aan gelieerde partijen	1.446,5	1.410,0

Voor een nadere toelichting op de kortlopende schulden aan gelieerde partijen wordt verwezen naar toelichting 31 in de 'Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening'.

9. OVERLOPENDE PASSIVA EN OVERIGE SCHULDEN

De specificatie van de overlopende passiva en overige schulden is als volgt:

	31.12.2016	31.12.2015
Omzetbelasting	39,1	34,0
Inkoopverplichtingen	18,3	17,1
Reservering personeelskosten	5,9	7,3
Kortlopende personeelsvoorziening	1,1	2,9
Overig	41,0	43,7
Totaal overlopende passiva en overige schulden	105,4	105,0

Inkoopverplichtingen

De inkoopverplichtingen betreffen het nog te verrekenen administratieve netverlies en een reservering voor de nog te ontvangen facturen transportinkopen.

Reservering personeelskosten

De reservering personeelskosten betreft alle verplichtingen aan het personeel – met uitzondering van het kortlopend gedeelte van de personeelsvoorzieningen – die naar verwachting binnen 12 maanden na balansdatum zullen worden afgewikkeld. Deze post omvat nog te betalen salarissen, vakantiedagen, winstuitkeringen en overige nog te betalen personeelslasten.

Overige

De overige overlopende passiva en overige schulden bestaan onder andere uit de nog te betalen loonheffing, pensioenpremies en een reservering voor nog te ontvangen facturen inzake vóór balansdatum geleverde goederen en/of diensten.

10. NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Voor Stedin Netbeheer B.V. is door Eneco Holding N.V. een hoofdelijke aansprakelijkheidsverklaring afgegeven zoals bedoeld in artikel 403, lid 1, sub f, Titel 9 Boek 2 BW. Tevens is een instemmingsverklaring afgegeven aan Stedin Netbeheer B.V. om haar jaarrekening niet in overeenstemming met de voorschriften van deze titel in te richten.

Tussen Stedin Netbeheer B.V. en de dochterondernemingen is een beheerovereenkomst afgesloten voor het gebruik van de elektriciteits- en gasnetten. De dochterondernemingen ontvangen hiervoor een vergoeding van Stedin Netbeheer B.V. De belangrijkste componenten in deze vergoeding zijn de afschrijvingen en de vermogensvergoeding. De afschrijvingen en de vermogensvergoeding zijn gebaseerd op de door de ACM vastgestelde gemiddelde Gereguleerde Activa Waarde (GAW). De vermogensvergoeding wordt bepaald door een gereguleerde weighted average cost of capital (WACC) te vermenigvuldigen met de GAW. De hoogte van de afschrijvingen wordt bepaald door de gereguleerde afschrijvingstermijnen.

Voor de overige niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen wordt verwezen naar toelichting 32 in de 'Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening'.

11. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Ingevolge het handhavingsbesluit van de Autoriteit Consument & Markt (ACM) van 3 december 2015 respectievelijk het besluit op bezwaar van 20 juni 2016 dient Eneco Holding N.V., aandeelhouder van Stedin Netbeheer B.V., conform de Wet Onafhankelijke Netbeheerders uiterlijk 31 januari 2017 te zijn gesplitst in enerzijds een zogenaamde 'Netwerkgroep', met de netbeheeractiviteiten en anderzijds een zogenaamd 'Energiebedrijf', actief op het gebied van onder meer energielevering, energiehandel en energieproductie.

Eneco Holding N.V. geeft gevolg aan dit besluit door het 'Energiebedrijf' los te maken van de huidige topvennootschap Eneco Holding N.V.. Op 31 januari 2017 zullen daartoe alle aandelen die door Eneco Holding N.V. worden gehouden in het (a.s.) 'Energiebedrijf' worden overgedragen aan de 53 gemeentelijke aandeelhouders van Eneco Holding N.V.. Stedin Netbeheer B.V. en enkele zusterbedrijven zullen onder Eneco Holding N.V. gepositioneerd blijven.

De splitsing van Eneco Holding N.V. per 31 januari 2017 heeft geen direct bestuurlijke, operationele of financiële invloed op Stedin.

12. ACCOUNTANTSKOSTEN

De financiële gegevens van Stedin Netbeheer B.V. zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Eneco Holding N.V. en derhalve is op basis van artikel 2:382a lid 3 BW een toelichting op de accountantskosten niet opgenomen in de jaarrekening van Stedin Netbeheer B.V..

13. ONDERTEKENING VAN DE JAARREKENING

Rotterdam, 26 januari 2017

Namens Stedin Netbeheer B.V.

.....
drs. P.E.G. Trienekens

.....
ing. F.C.W. van de Noort

Raad van Commissarissen

.....
mr. R.S. Cazemier, voorzitter

.....
prof. dr. J.P. Bahlmann

.....
drs. G.A.J. Dubbeld

.....
drs. J.T.H.M. Kortenhorst MBA

.....
Ir. C.J. Rameau

.....
ing. D. van Well

OVERIGE GEGEVENS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de aandeelhouder en de Raad van Commissarissen van Stedin Netbeheer B.V.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stedin Netbeheer B.V. te Rotterdam gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in het jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stedin Netbeheer B.V. op 31 december 2016 en van het resultaat en de kasstromen over 2016 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (IFRS-EU) en met Titel 9 Boek 2 BW.
- Geeft de in het jaarverslag opgenomen enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stedin Netbeheer B.V. op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde balans per 31 december 2016.
2. De volgende overzichten over 2016: het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerd kasstroomoverzicht en het geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen.
3. De toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit:

1. De enkelvoudige balans per 31 december 2016.
2. De enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2016.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Stedin Netbeheer B.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

OVERIGE GEGEVENS - CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

OVERIGE GEGEVENS - CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Amsterdam, 26 januari 2017

Deloitte Accountants B.V.

Paraaf voor identificatiedoeleinden:

drs. B.C.J. Dielissen RA

APPENDIX

GEREGULEERDE TAKEN NETBEHEER

GEREGULEERDE TAKEN NETBEHEER

De netbeheerder heeft krachtens de Elektriciteitswet tot taak:

- de door hem beheerde netten in werking te hebben en te onderhouden;
- de veiligheid en betrouwbaarheid van de netten en van het transport van elektriciteit over de netten op de meest doelmatige wijze te waarborgen;
- de netten aan te leggen, te herstellen, te vernieuwen of uit te breiden, waarbij in overweging worden genomen maatregelen op het gebied van duurzame elektriciteit, energiebesparing en vraagsturing of decentrale elektriciteitsproductie waardoor de noodzaak van vervanging of vergroting van de productiecapaciteit ondervangen kan worden;
- voldoende reservecapaciteit voor het transport van elektriciteit aan te houden;
- derden te voorzien van een aansluiting op de netten;
- ten behoeve van derden transport van elektriciteit uit te voeren;
- het bevorderen van de veiligheid bij het gebruik van toestellen en installaties die elektriciteit verbruiken;
- op verzoek van een producent vast te stellen of diens productie-installatie geschikt is voor de opwekking van duurzame elektriciteit dan wel of sprake is van een installatie voor warmtekrachtkoppeling met een bij ministeriële regeling vast te stellen mate van reductie van de uitstoot van kooldioxide dan wel of sprake is van een installatie voor hoogrenderende warmtekrachtkoppeling, alsmede of de inrichting om te meten geschikt is voor de meting van de elektriciteit die met de productie-installatie wordt opgewekt en op een net of een installatie ingevoed;
- de hoeveelheid elektriciteit te meten die afkomstig is van een productie-installatie voor duurzame elektriciteit of klimaatneutrale elektriciteit of van een installatie voor warmtekrachtkoppeling;
- koppelingen met andere netten te realiseren en reparaties aan zijn net uit te voeren;
- op een geschikte wijze gegevens te publiceren over koppelingen tussen de netten, gebruik van de netten en de toewijzing van transportcapaciteit;
- afnemers alle gegevens te verstrekken die zij voor een efficiënte toegang tot het net inclusief het gebruik ervan nodig hebben;
- voorzieningen te treffen in geval van een faillissement van een leverancier van elektriciteit aan afnemers;
- ervoor zorg te dragen dat een afnemer voor elke aansluiting beschikt over een geïnstalleerde meetinrichting, tenzij die afnemer blijkens de voorwaarden, beschikt over een onbemeten aansluiting;
- zorg te dragen voor het beheer en onderhoud van de bij een afnemer geïnstalleerde meetinrichting;
- afnemers desgevraagd een meetinrichting ter beschikking te stellen;
- zijn netten te beschermen tegen mogelijke invloeden van buitenaf.

APPENDIX - GEREGULEERDE TAKEN NETBEHEER

De netbeheerder heeft krachtens de Gaswet tot taak:

- zijn gastransportnet op economische voorwaarden in werking te hebben, te onderhouden en te ontwikkelen op een wijze die de veiligheid, doelmatigheid en betrouwbaarheid van dat gastransportnet waarborgt en het milieu ontziet;
- het verstrekken aan andere netbeheerders, gasopslagbedrijven en LNG-bedrijven van voldoende informatie om te waarborgen dat het transport en de opslag van gas en de daarmee verbonden gastransportnetten op een veilige en doelmatige wijze kan plaatsvinden;
- het verstrekken aan gebruikers van het gastransportnet van alle gegevens die zij nodig hebben voor een efficiënte toegang tot het net;
- het bevorderen van de veiligheid bij het gebruik van toestellen en installaties die gas verbruiken;
- koppelingen met andere gastransportnetten te realiseren en reparaties aan zijn gastransportnet uit te voeren;
- op geschikte wijze gegevens te publiceren over koppelingen tussen transportnetten, het gebruik van die netten en de toewijzing van transportcapaciteit;
- voorzieningen te treffen in geval van een faillissement van een leverancier van gas aan afnemers;
- gas te weren dat niet voldoet aan de invoedspecificaties, opgenomen in de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 11 van de Gaswet;
- zich te onthouden van iedere vorm van discriminatie tussen gebruikers van de gastransportnetten;
- ervoor zorg te dragen dat een afnemer voor elke aansluiting beschikt over een geïnstalleerde meetinrichting, tenzij die afnemer blijkt de voorwaarden beschikt over een onbemeten aansluiting;
- zorg te dragen voor het beheer en onderhoud van de bij een afnemer geïnstalleerde meetinrichting;
- een ieder die verzoekt om een aansluiting die een doorlaatwaarde heeft van ten hoogste 40 m³(n) per uur te voorzien van deze aansluiting;
- een ieder die verzoekt om een aansluitpunt ten behoeve van een aansluiting die een doorlaatwaarde heeft groter dan 40 m³(n) per uur te voorzien van een aansluitpunt op het dichtstbijzijnde punt van het gastransportnet met een voor die aansluiting geschikte druk en voldoende capaciteit;
- een netbeheerder heeft tot taak zijn gastransportnet te beschermen tegen mogelijke invloeden van buitenaf.

VERKLARING NALEVING GEDRAGSCODES

VERKLARING NALEVING GEDRAGSCODES

Verklaring Naleving Gedragscode voor Netbeheerders aangaande gegevens uit kleinverbruikmeetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn:

Naam rechtspersoon: Stedin Netbeheer B.V.

Statutaire vestigingsplaats: Rotterdam

Periode: 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016

Stedin Netbeheer B.V. te Rotterdam maakt voor het goed kunnen uitvoeren van haar diensten gebruik van meetgegevens die zijn verkregen uit kleinverbruikmeetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn. In aanvulling op de Wet Bescherming Persoonsgegevens hebben netbeheerders in de Nederlandse energiebranche een gedragscode opgesteld ten aanzien van het gebruik, het vastleggen, het uitwisselen en het bewaren van gegevens die zijn verkregen uit een kleinverbruikmeetinrichting die op afstand uitleesbaar is.

Hierbij verklaren ondergetekenden dat Stedin Netbeheer B.V. te Rotterdam zich gedurende de bovenvermelde periode heeft gehouden aan het gestelde in de regels en verplichtingen, genoemd in de Gedragscode Verwerking van Persoonsgegevens door Netbeheerders in het kader van Installatie en Beheer van Slimme Meters bij Kleinverbruikers, versie 18 mei 2012, Staatscourant 2012, 9616.

In het kader van het willen gaan verzamelen van metergegevens bij een groep kleinverbruikers om ten behoeve van de allocatie en reconciliatie tot nauwkeuriger verbruiksprofielen te kunnen komen, is geconstateerd dat voor de hiervoor in de Gedragscode opgenomen voorziening geen frequentie voor de toegestane meteruitlezing is opgenomen. Dit is ondervangen door ter zake expliciet de ondubbelzinnige toestemming van de desbetreffende kleinverbruikers te vragen als elders in de Gedragscode bedoeld. Tegelijkertijd is er een voorstel tot aanpassing van de Gedragscode voorbereid waarin deze omissie wordt meegenomen.

Rotterdam, 26 januari 2017

Directie

.....
drs. P. Trienekens

.....
ing. F.C.W. van de Noort